ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЕДНАЙЦЕСЯ!

ЗАРА

орган Брэсцкага абкома КП(б)Б і аблвыканкома

№ 264 (336) | Серада 20 лістапада 1940 г. | Цана 10 кап.

7.600.000 членаў Чырвонага крыжа і Чырвонага паўмесяца

Мільёны савецкіх грамадзян прымаюць удзел ва ўмацаванні санітарнай абароны краіны.

За 9 месяцаў 1940 года ў арганізацыях таварыстваў Чырвонага крыжа і Чырвонага паўмесяца падрыхтавана 2.846 тысяч значкістаў „Гатоў да санітарнай абароны" першай ступені і 267 тысячы значкістаў „ГСА" другой ступені. 680 тысяч піянераў і школьнікаў здалі нормы на значок „Будзь гатоў да санітарнай абароны".

Таварыствы Чырвонага крыжа і Чырвонага паўмесяца значна выраслі. Новыя раённыя арганізацыі таварыстваў створаны ў заходніх абласцях Украіны і Беларусі і ў другіх рэспубліках краіны. На фабрыках і заводах, у калгасах і саўгасах, ва ўстановах і навучальных установах прыступілі да работы 10 000 новых пярвічных арганізацый. За 9 месяцаў у таварыствы Чырвонага крыжа і Чырвонага паўмесяца ўступіла 1.406 тысяч чалавек. Зараз па Савецкаму Саюзу налічваецца 7.600 000 членаў таварыстваў Чырвонага крыжа і Чырвонага паўмесяца.

(ТАСС).

Камсамол і выбары

Праўшоўшыя па нашай вобласці сходы працоўных, прысвечаныя пачатку выбарчай кампаніі, вылучэнню кандыдатаў у дэпутаты абласнога, гарадскіх, раённых, сельскіх і пасялковых Советаў дэпутатаў працоўных яскрава сведчаць аб вялікім палітычным і вытворчым уздыме працоўных, аб іх жаданні выбраць у мясцовыя Советы лепшых сваіх сыноў і дачок.

Гэты ўздым і радасць зразумелы для кожнага з нас. Совецкая ўлада забяспечыла працоўным радаснае, квітнеючае жыццё. Назаўсёды ліквідаван памешчыцка-капіталістычны гнёт, жабрацтва, беспрацоўе, малазямелле, нацыянальная варожасць. Заводы, фабрыкі, банкі, зямля сталі ўласнасцю працоўнага народа. Зямля памешчыкаў і асаднікаў перададзена ў карыстанне батракоў і малазямельных сялян. Тысячы беспрацоўных атрымалі работу, сталі поўнапраўнымі гаспадарамі краіны сацыялізма. На вызваленай зямлі адкрыліся новыя школы, бальніцы, кінатэатры, клубы, дамы сацыялістычнай культуры.

Вось чаму працоўныя так горача любяць сваю сацыялістычную радзіму, сваю партыю Леніна-Сталіна. Вось чаму выбарчая кампанія выклікала новую магутную хвалю сацыялістычнага спаборніцтва і стаханаўскага руху. Працоўная моладзь нашай вобласці дастойна рыхтуецца да дня выбараў. Расце палітычная і вытворчая актыўнасць, жаданне працаваць лепш на карысць сваёй маці — краіны Советаў.

Комсамольцы Гайнаўскага хімзавода паказваюць узоры стаханаўскай работы, перавыконваюць план, змагаюцца за выпуск да дня выбараў прадукцыі звыш плана на 500 тысяч рублёў. Комсамольцы калгаса імені Сталіна, Брэсцкага раёна, змагаюцца за палітычнае і гаспадарчае ўмацаванне свайго калгаса. І вынікі выдатнай работы ў наяўнасці. Калгас поўнасцю ўбраў ураджай, разлічыўся з дзяржавай па хлебапастаўках і грашовых плацяжах. Комсамольцы заключылі ўмову на сацыялістычнае спаборніцтва з комсамольцамі вёскі Чэрнаўчыцы на лепшую падрыхтоўку і правядзенне выбараў.

Усё гэта сведчыць аб тым, што комсамольцы нашай вобласці зразумелі сваю задачу, што яны з'яўляюцца сапраўднымі дапаможнікамі нашай партыі ў правядзенні вялікага і важнага дзяржаўнага мерапрыемства — выбараў. Каля двух тысяч комсамольцаў работаюць агітатарамі і даверанымі на ўчастках, 1.858 комсамольцаў работаюць у саставе выбарчых камісій. Вялікая армія прыцягнута да актыўнай работы па выбарах і несаюзнай моладзі, праявіўшай сябе на вытворчасці і на грамадскай рабоце.

Маладое пакаленне вобласці добра ведае, што совецкая ўлада прадаставіла для яго пуцёўку ў шчаслівае і радаснае жыццё, дала магчымасць поўнасцю прымяніць свае сілы і здольнасці для росквіту сацыялістычнай радзімы. У вызваленай працоўнай моладзі ўпераздзе яшчэ больш вялікая будучыня. У панскай Польшчы маладое пакаленне працоўных было пазбаўлена магчымасці ўдзельнічаць у палітычным жыцці краіны, пазбаўлена выбіраць і быць выбраным. Сталінская Канстытуцыя прадаставіла вялікія правы для падрастаючага пакалення. У нашай краіне выбіраць і быць выбраным можа кожны юнак і дзяўчына, дасягнуўшыя 18 год.

Сур'ёзным выпрабаваннем для комсамольскіх арганізацый з'яўляецца пачаўшаяся выбарчая кампанія. Комсамольскія арганізацыі павінны ўпарта і настойліва працаваць у масах па растлумачэнню выбарчага закона і Канстытуцыі, ярка і пераканаўча расказаць выбаршчыкам аб росце краіны сацыялізма, аб яе вялікай міжнароднай удзельнай вазе і аўтарытэце, аб правах і абавязках грамадзян вызваленага края. У агітацыйнай рабоце значнае месца неабходна ўдзяляць паказу цяжкага мінулага працоўных. Кожны комсамолец абавязан умела несці бальшавіцкае слова ў масы, выкрываючы ворагаў працоўных, якія імкнуцца пашкодзіць паспяховаму ходу выбарчай кампаніі. Выбарчы ўчастак для комсамольца павінен стаць пачотным і адказным баявым пастом.

Асабліва вялікая задача агітацыйнай работы, зараз, калі патрэбна не толькі растлумачваць Палажэнне аб выбарах і Канстытуцыю, а і весці настойлівую агітацыю за кандыдатаў сталінскага блока камуністаў і беспартыйных. Гэтыя абставіны патрабуюць высокай якасці агітацыйнай работы ў масах.

Многія комсамольцы правільна зразумелі сваё месца і ролю ў выбарчай кампаніі. Комсамолец тав. Яшчук з Токарскага сельсовета, Высокаўскага раёна, актыўна праводзіць работу сярод працоўных вёскі. Гутаркі аб Канстытуцыі і выбарчым законе ён увязвае з жыццём працоўных у мінулым і зараз пры ўладзе Советаў. Яго гутарку слухаюць з вялікай цікавасцю і з захапленнем.

Аднак нельга сказаць, што ў нашай вобласці абстаіць усё добра ў галіне пастаноўкі агітацыйнай работы. У нас яшчэ ёсць такія агітатары-комсамольцы, якія безадказна адносяцца да палітычнай работы ў масах. Комсамолка-настаўніца з Гольскага сельсовета, Высокаўскага раёна, тав. Іваноўская прыходзіць на заняткі непадрыхтаванай. У рэзультаце яна не магла адказаць на такое простае пытанне: „Хто такі эксплаататар?". Гэта вынік тэарэтычнай адсталасці, абыякавых адносін да работы над сабой. Такому безадказнаму таварышу нельга даручаць агітацыю ў масах. Такі агітатар нічога добрага не можа даць выбаршчыкам.

Трэба сур'ёзна зразумець кожнаму маладому агітатару, што ад умення правільна весці агітацыйную работу ва многім залежыць поспех выбарчай кампаніі. У сваёй рабоце комсамолец-агітатар абавязан улічваць мясцовыя ўмовы, нацыянальны састаў насельніцтва, яго палітычны і культурны ўзровень. Агітацыю трэба будаваць так, каб яна садзейнічала хутчэйшай ліквідацыі капіталістычных перажыткаў сярод працоўных, паспяховаму руху нашай краіны ўперад па шляху сацыялізма.

Вялікае месца ў агітацыйнай рабоце абавязаны заняць камісіі ГК і РК ЛКСМБ па агітацыйна-прапагандысцкай рабоце. Яны павінны кіраваць агітатарамі, дапамагаць ім кансультацыяй, арганізоўваць абмен вопытам, шырока папулярызіруючы лепшыя ўзоры агітацыйнай работы ў масах. Райкомам комсамола трэба штодзённа дапамагаць комсамольцам-агітатарам і кантраліраваць іх работу, каб не дапусціць самацёку, не дапусціць памылак.

Зацверджаны акруговыя выбарчыя камісіі па выбарах у Совет Саюза

КАЎНАС, 19 лістапада (ТАСС). Прэзідыум Часовага Вярхоўнага Совета Літоўскай ССР зацвердзіў састаў усіх 10 акруговых выбарчых камісій па выбарах у Совет Саюза ад Літоўскай ССР. У саставе камісій перадавыя рабочыя, сяляне, прадстаўнікі совецкай інтэлігенцыі.

У гарадах і вёсках рэспублікі праходзяць многалюдныя мітынгі. Выступленні працоўных прасякнуты пачуццём гарачага патрыятызма і натхнення.

Блытаніна ў спісах выбаршчыкаў

Безадказна адносяцца да складання спісаў выбаршчыкаў кіраўнікі Косаўскага горвыканкома.

У выбаршчыкаў Гофмана Юдэля Іцкавіча і Гойда Елены Аляксандраўны не ўказана месца жыхарства, а такіх прозвішчаў у спіску не адзінкі, а цэлыя дзесяткі.

Наглядаецца у спісах многа і скажэнняў прозвішч. Баслаўскі Давід Юдэлевіч у спіску запісан Баслаўская Дав[illegible] а выбаршчыца Дзікавіцкая Юсц[illegible] Іосіфаўна запісана [illegible] фаўна. [illegible] значацца пад- [illegible] м 15, а пад нумарам [illegible] кога.

Падрыхтоўка да выбараў у мясцовыя Советы дэпутатаў працоўных

НАГНАЦЬ УПУШЧАНАЕ

Нам было даручана азнаёміцца з работай на Фрунзенскім выбарчым участку. Цэнтр яго знаходзіцца на Фартэчнай вуліцы дом 44. Гэта ўскраіна Брэста, населеная пераважна рабочымі-чыгуначнікамі. Адправіліся мы туды ўпершыню 12 лістапада. Не гледзячы на тое, што пастанова горвыканкома аб утварэнні выбарчых участкаў была апублікавана яшчэ 22 кастрычніка, ніхто не паклапаціўся, каб своечасова было вызвалена ад жыхароў і падрыхтавана памяшканне. Нікога з членаў участковай камісіі нам знайсці на ўчастку не ўдалося. Спісы выбаршчыкаў не былі вывешаны, хоць паводле выбарчага закона, яны павінны былі быць апублікаваны яшчэ 10 лістапада. Такі-ж малюнак мы ўбачылі і 14 лістапада. Пабывалі ў некалькіх кватэрах па вуліцы Осіпенка. Аказалася, што агітацыйна-масавая работа яшчэ не распачалася. Мы паведамілі аб гэтым у рэдакцыю.

17 лістапада мы ў трэці раз наведалі ўчастак. За гэтыя некалькі дзён карціна значна змянілася. Сіламі актывісткі-жонак чыгуначнікаў памяшканне, дзе знаходзіцца цэнтр выбарчага ўчастка, прыведзена ў парадак, на месцы аказаліся дзяжурныя—члены выбарчай камісіі. Вывешаны спісы выбаршчыкаў. Старшыня ўчастковай камісіі т. Шульгін, паведаміў нам, што члены камісіі і агітатары ўзяліся за работу, наведваюць выбаршчыкаў, правяраюць спісы, праводзяць сходы па вуліцах. Аб гэтым жа гаварыла нам і агітатар тав. Эсе.

Мы пабывалі на кватэрах у многіх выбаршчыкаў па вуліцах Фрунзенскай, Клары Цэткін, Нізкай і ўстанавілі, што агітацыя сярод выбаршчыкаў пачалася, але іменна толькі пачалася. Ні належнага размаху, ні бальшавіцкага агня ў рабоце няма. Адразу адчуваецца, што на гэтай рабочай ускраіне на працягу ўсяго года палітычная работа праводзілася надзвычайна слаба, і таму на першыя сходы і заняткі прыходзіць мала людзей, актыўнасць яшчэ невысокая. Многія нават не ведаюць калі будуць выбары.

Участковай выбарчай камісіі, партыйнай арганізацыі кандуктарскага рэзерва (сакратар тав. Маўчанаў), якая абслугоўвае гэты ўчастак, рана супакойвацца. Работа толькі распачата, многае ўпушчана. Таму зараз трэба разгортваць работу з патроенай энергіяй. У прыватнасці нам хочацца напомніць, што на гэтым участку жыве значная група польскага насельніцтва. Гэта павінна быць поўнасцю ўлічана ва ўсёй агітацыйнай рабоце. Трэба максімальна скарыстаць агітатараў з мясцовага актыва, валодаючых польскай мовай.

Аддзел прапаганды і агітацыі гаркома партыі павінен так-сама прыйсці на дапамогу гэтаму ўчастку прысылкай дакладчыкаў, лозунгаў і агітацыйных матэрыялаў на польскай мове.

Брыгада рабкораў рэдакцыі газеты „Зара"

Я. Валіцкая.
І. Ольдак.

Акруговая выбарчая камісія бяздзейнічае

(Пісьмо ў рэдакцыю)

На сходзе свайго калектыва я быў вылучан і горвыканкомам зацверджан членам акруговай выбарчай камісіі 102 акругі па выбарах у Брэсцкі гарадскі совет. Старшынёй камісіі з'яўляецца работнік спіртзавода Даніл Ільіч Мазуркевіч. Упершыню я сустрэўся з ім толькі на агульнагарадской нарадзе 25 кастрычніка.

На маё запытанне, што трэба рабіць, ён мне даручыў праверыць спісы выбаршчыкаў па адной вуліцы. Я гэта зрабіў і перадаў яму спісы праз два дні. Больш мне ніякай работы не даручалі, на пасяджэнні не выклікалі. У памяшканні па Пушкінскай вуліцы дом № 78, дзе павінна знаходзіцца наша камісія, ніколі не бываюць ні старшыня камісіі, ні яго намеснік, ні сакратар.

Хадзіў я ў Менжынскі выбарчы ўчастак, але і там мне заявілі, што старшыню нашай камісіі не ведаюць, што ён там не бывае.

Набліжаецца дзень выбараў, а акруговая камісія 102 акругі яшчэ не сабіралася.

Вымушан праз газету звярнуцца да горвыканкома і гарадской выбарчай камісіі, каб яны прынялі меры.

Н. Барэнбаум,
рабочы друкарні
ім. Варашылава

Кандыдатамі вылучаюць лепшых людзей вёскі

У памяшканні Сцяпанкаўскай школы ярка гарыць лямпа. Сюды групамі і ў адзіночку збіраюцца выбаршчыкі вёскі Сцяпанкі на свой сход для вылучэння сваіх кандыдатаў у дэпутаты сельскага Совета.

У 8 гадзін сход адчыняе старшыня Сцяпанкаўскага сельскага совета тав. Тамашук.

Кароткі даклад аб задачах выбаршчыкаў па вылучэнню кандыдатаў у дэпутаты сельскага Совета зрабіў кіраўнік агіткалектыва тав. Гусеў.

Пасля пачалося вылучэнне кандыдатаў. Першым узяў слова селянін Кутко Яким.

—Кандыдатамі ў дэпутаты сельскага Совета нам трэба вылучыць нашых лепшых людзей,—гаворыць тав Кутко. Я ўношу прапанову вылучыць кандыдатам у дэпутаты сельсовета ад нашай вёскі старшыню сельсовета тав. Тамашука Антона. Я ведаю яго даўно, ён пры ўладзе польскіх памешчыкаў і капіталістаў змагаўся за нашу агульную справу. Зараз, будучы старшынёй сельсовета, ён, не пакладаючы рук, працуе па выкананню ўсіх задач, якія паставіла перад намі партыя Леніна-Сталіна і совецкі ўрад. Наш сельсовет знаходзіцца ў ліку перадавых у раёне. Тут безумоўна ёсць заслуга і тав. Тамашука, я ўпэўнен, што тав. Тамашук апраўдае наша давер'е.

Кандыдатуру тав. Тамашука падтрымалі ўсе выбаршчыкі.

Выступіўшы на сходзе тав. [illegible] заявіў:

— Пры панскай уладзе, мы, сяляне-бедзякі, не мелі права вылучаць сваіх кандыдатаў у органы кіраўніцтва. Зараз мы кіруем краінай самі. Я прапаную высунуць кандыдатам у дэпутаты сельскага Совета актывістка тав. Макасюка Аўксенція. Ён з чэсцю апраўдае наша давер'е.

Павагай і любоўю карыстаецца сярод працоўных сельскага совета малады фельчар комсамолка Марыя Вадалажанка. Яна праводзіць вялікую палітычна-масавую работу сярод сялян, чула адносіцца да хворых, наладзіла ўзорную работу медыцынскага пункта. Працоўныя вёскі вылучылі яе кандыдатам у дэпутаты сельскага Совета.

— Таварыш Вадалажанка працуе ў нас усяго некалькі месяцаў, — заявіў комсамолец Федаровіч, — але за гэты кароткі тэрмін яна паказала сябе як чуткі і адзыўчывы таварыш. Яна штодзённа дапамагае нам, маладым комсамольцам, рыхтуе значкістаў „Гатоў да санітарнай абароны", растлумачвае сялянам Сталінскую Канстытуцыю і выбарчы закон.

Сход заслухаў аўтабіяграфіі высунутых кандыдатаў і пасля абгаварэння аднадушна прыняў пастанову аб вылучэнні кандыдатамі ў дэпутаты сельскага Совета Тамашука Антона, Вадалажанку Марыю і Макасюка Аўксенція.

І. Муравіцкі.

АБМЕНЬВАЦЦА ВОПЫТАМ

Некалькі дзён таму назад на пасяджэнні Валынскай участковай выбарчай камісіі мы рашылі пазнаёміцца з работай іншых участковых камісій горада.

У выхадны дзень мы пабывалі на некаторых выбарчых участках.

Інтэрнацыянальны выбарчы ўчастак. Тут поўна народу. Сярод выбаршчыкаў члены акруговых выбарчых камісій і агітатары. Памяшканне добра асветлена. На сценах лозунгі, рыхтуюцца кабіны. У суседнім пакоі рыхтуецца самадзейнасць да прадстаячага канцэрта. Выбаршчыкі правяраюць спісы. Асабліва вялікую актыўнасць праяўляе агітатар тав. Фестман з лесазавода „Чырвоная зара".

Надрэнна арганізавана работа на Беластоцкім выбарчым участку па вуліцы Карла Маркса 47. Тут было ўстаноўлена дзяжурства ў выхадны дзень з раніцы да 12 гадзін ночы. Ля спісаў агітатары і выбаршчыкі. Член камісіі тав. Тененбаум цёпла сустракае людзей і ахвотна дапамагае ім ва ўдакладненні спісаў.

Горш абстаіць справа на Горкаўскім і Совецкім выбарчым участках. На першым мы знайшлі толькі аднаго выбаршчыка, які прыйшоў праверыць спісы. Гэта быў чалавек малапісьменны і ніяк не мог знайсці свайго прозвішча, а ў гэтым яму ніхто не дапамог. Памяшканне ўчастка не афармлена.

На Брэсцкім выбарчым участку арганізавана пярвічная арганізацыя МОПРа з хатніх гаспадынь. Не гледзячы на вялікую актыўнасць выбаршчыкаў агітатары на гэтым участку слаба разгарнулі работу.

Гэтае падарожжа па ўчастках навучыла нас многаму. На вопыце Беластоцкага выбарчага ўчастка мы ўпэўніліся, як трэба старанна правяраць спісы выбаршчыкаў, удакладняць іх.

Патрэбна, каб вопыт работы перадавых участковых камісій, агітатараў стаў здабыткам для астатніх.

Ш. Фрыдман.

Раённая нарада даверaных

18 лістапада ў Гайнаўскім райкоме партыі адбылася нарада даверaных асоб і старшынь участковых выбарчых камісій па пытанню —становішча агітацыйна-масавай работы на выбарчых участках.

Аб рабоце на ўчастках расказалі сакратар райкома партыі тав. Барадаўка і загадчык аддзела агітацыі і прапаганды райкома тав. Радчанка.

Агіткалектыў Масеўскага выбарчага ўчастка, якім кіруе тав. Арцюхоў, добра наладзіў работу сярод выбаршчыкаў участка. Усе 36 агітатараў правялі па трое заняткаў. У апошні час палепшыў сваю работу агіткалектыў Старакорнінскага выбарчага ўчастка. Кіраўнік агіткалектыва тав. Макараў рэгулярна два разы ў тыдзень праводзіць семінары і інструкцыйныя даклады для агітатараў. На ўчастку вечарам праводзяцца калектыўныя чыткі і гутаркі з выбаршчыкамі, наладжана праверка спісаў.

Але агітацыйна-масавая работа на большасці ўчастках не арганізавана. Сярод выбаршчыкаў Дубінскага і Нова-Бярозаўскага ўчасткаў да гэтага часу зусім не праводзілася ніякай работы. Кіраўнікі агіткалектываў т. т. Прошчанка і Залюбчазка рэдкія госці на выбарчых участках. Толькі ў самыя апошнія дні прыступіў да разгортвання агітацыйнай работы агіткалектыў Белавежскага выбарчага ўчастка (кіраўнік агіткалектыва т. Леўчанка).

Агітатары Мала-Нарэўскага выбарчага ўчастка абмежаваліся правядзеннем сходаў і адных калектыўных заняткаў. Тут зусім не праводзіцца індывідуальная агітацыя, не арганізавана агітацыя за вылучаных кандыдатаў.

На паасобных выбарчых участках вывучэнне выбарчага закона не наладжана. Некаторыя члены агіткалектыва нецікава праводзяць заняткі, не ілюструюць свае довады фактамі і прыкладамі з жыцця свайго раёна, сельсовета, сяла.

Для ўдзельнікаў нарады быў прачытан даклад на тэму аб арганізацыі і правядзенні агітацыі за вылучаных кандыдатаў у дэпутаты абласнога, раённага, гарадскога і сельскіх советаў.

Ф. Нікіфараў.

На сходзе сялян вёскі Шыдлоўшчына

Вёска Шыдлоўшчына, Дабучынскага сельсовета, Пружанскага раёна, амаль уся расселена на хутары. Аднак гэта абставіна ніколькі не перашкодзіла сялянам сабрацца на сход, які быў прысвечан вылучэнню кандыдатаў у дэпутаты сельскага Совета.

Сяляне сабраліся ў хаце свайго аднавяскоўца Прусінoўскага, якая ледзь умясціла ўсіх сабраўшыхся. У чаканні адкрыцця схода паміж імі завязалася ажыўленая гутарка. Успомнілі сваё мінулае жыццё. Яно было цяжкім і бязрадасным.

Беззямелле і малазямелле асуджала сялян на голад і жабрацкае жыццё. А ў той-жа час шырокім прасторам ляжалі палі самай лепшай зямлі, належачыя памешчыцы. У 1923 годзе памешчыца „зміласцівілася" над сялянамі і прадала ім частку сваёй зямлі, за невялічкія кавалкі якой сяляне плацілі вялікія грошы. Выкуп за зямлю лёг на плечы сялян цяжкім ярмом. К таму-ж шматлікія падаткі і зборы ўшчэнт разбуралі бядняцкія і серадняцкія гаспадаркі.

— Дзякуй совецкай уладзе, — сказаў селянін Копец,—заканчваючы свой расказ аб мінулым, — яна нас назаўсёды вызваліла з-пад панскага ўціску.

Распачаўся сход. Сяляне падзелавому прыступілі да абмеркавання кандыдатаў у дэпутаты сельскага Совета. Першым узяў слова селянін Кубіцкі. Ён прапанаваў вылучыць кандыдатам у дэпутаты сельскага Совета селяніна Арлоўскага І. В.

— Гэта будзе дастойны кандыдат,—заявіў тав. Кубіцкі, — ён, працуючы членам сельсовета, зарэкамендаваў сябе як лепшы актывіст, для якога інтарэсы народа і дзяржавы вышэй за ўсё.

Сход аднадушна падтрымаў прапанову Кубіцкага і пастанавіў вылучыць кандыдатам у дэпутаты Дабучынскага сельсовета Арлоўскага І. В. Затым аднагалосна быў вылучан кандыдатам у дэпутаты сельсовета селянін-бядняк тав. Кубіцкі В. М.

Іван Скебля.

Будынак, перададзены пад рамеснае вучылішча металістаў (Свердлаўская вуліца, г. Мінск).

Фота І. Шышко. *Фотахроніка Белта.*

246

Неапублікаванае пісьмо В. І. Леніна ў рэдакцыю газеты „Новая Жизнь"

В. І. ЛЕНІН

НАШЫ ЗАДАЧЫ І СОВЕТ РАБОЧЫХ ДЭПУТАТАЎ

(Пісьмо ў рэдакцыю)

Публікуемы ніжэй артыкул В. І. Леніна „Нашы задачы і Совет Рабочых Дэпутатаў" быў напісан, напэўна, у Стакгольме, дзе Ленін знаходзіўся з канца кастрычніка 1905 г. па шляху з эміграцыі ў Расію. Артыкул прызначаўся для першай легальнай бальшавіцкай газеты „Новая Жизнь", якая выдавалася ў Пецярбургу з 27 кастрычніка (9 лістапада) 1905 г. У газеце ён не быў надрукаван. Датай напісання артыкула трэба лічыць 2—4 (15—17) лістапада 1905 г.

У сваім артыкуле Ленін разгарнуў канкрэтную праграму дзеянняў пролетарскай партыі на рашаючым этапе рэвалюцыі 1905 года, калі наспела ўзброенае паўстанне. Ленін адразу-ж убачыў у Совеце рабочых дэпутатаў, створаным рэвалюцыйнай творчасцю пролетарскіх мас, зачатак органаў новай улады, органаў дыктатуры рэвалюцыйных элементаў народа. У публікуемым артыкуле Ленін упершыню даў ацэнку Советаў як зародка Часовага рэвалюцыйнага ўрада, як органа растучага і спеючага паўстання, ён вызначыў узаемаадносіны партыі і Советаў, Советаў рабочых дэпутатаў і шырокіх народных мас. Ужо тады, у лістападзе 1905 г., Ленін паставіў задачу арганізацыі агульных Советаў рабочых і салдацкіх дэпутатаў, ажыццёўленую бальшавікамі ў 1917 г.

Артыкул друкуецца па рукапісу, які захоўваецца ў ІМЭЛ.

ІНСТЫТУТ МАРКСА—ЭНГЕЛЬСА—ЛЕНІНА ПРЫ ЦК ВКП(б).

Таварышы! Пытанне аб значэнні і ролі Совета Рабочых Дэпутатаў стаіць цяпер на чарзе дня пецярбургскай соцыял-дэмакратыі і ўсяго сталічнага пролетарыята. Я бяруся за пяро, каб ізлажыць некаторыя мыслі па гэтаму неадкладнаму пытанню, але перш чым рабіць гэта, я лічу безумоўна неабходнай адну істотнейшую агаворку. Я выказваюся, як пастаронні. Мне прыходзіцца пісаць усё яшчэ з праклятага далёка, з пастылай эміграцкай „заграніцы". А па такому канкрэтнаму практычнаму пытанню скласці сабе правільную думку, не пабываўшы ў Пецярбургу, не бачыўшы ні разу Совета Рабочых Дэпутатаў, не абмяняўшыся поглядамі з таварышамі па рабоце, няма амаль ніякай магчымасці. Я пакідаю таму на адказнасці рэдакцыі змяшчэнне ці незмяшчэнне гэтага пісьма, пісанага чалавекам неасведамленым. Я пакідаю за сабой права змяніць думку, калі мне ўдасца нарэшце пазнаёміцца з пытаннем не „па паперках" толькі.

А цяпер да справы. Мне здаецца, што тав. Радзін няправ, ставячы ў № 5 „Новой Жизни" (я бачыў толькі пяць нумароў нашага фактычнага цэнтральнага органа Р.С.Д.Р.П.) пытанне: Совет Рабочых Дэпутатаў або партыя? Мне здаецца, што нельга так ставіць пытання, што рашэнне безумоўна павінна быць: і Совет Рабочых Дэпутатаў і партыя. Пытанне — і вельмі важнае — пытанне заключаецца толькі ў тым, як раздзяліць і як з'яднаць задачы Совета і задачы Р.С.Д.Р. партыі.

Мне здаецца, што не мэтазгодна было-б з боку Совета прымыкаць цалкам да адной якой-небудзь партыі. Гэтая думка здзівіць, мабыць, чытачоў і я (напамінаючы яшчэ раз самым настойлівым чынам, што гэта думка пастаронняга) перайду прама да аб'яснення сваіх поглядаў.

Совет Рабочых Дэпутатаў узнік з усеагульнай стачкі, па поваду стачкі, дзеля мэт стачкі. Хто вёў і пераможна правёў стачку? Увесь пролетарыят, сярод якога ёсць, на шчасце ў меншасці, і не соцыял-дэмакраты. Якія мэты ставіла стачка? Эканамічныя і палітычныя разам. Эканамічныя датычылі ўсяго пролетарыята, усіх рабочых і часткова нават усіх працоўных, а не адных толькі наёмных рабочых. Палітычныя мэты датычылі ўсяго народа, вярней усіх народаў Расіі. Палітычныя мэты заключаліся ў вызваленні ўсіх народаў Расіі ад іга самадзяржаўя, прыгонніцтва, бяспраўя, паліцэйскага сваволля.

Пойдзем далей. Ці трэба прадаўжаць пролетарыяту эканамічную барацьбу? Безумоўна так, аб гэтым няма і быць не можа двух думак сярод соцыял-дэмакратаў. Ці варта весці такую барацьбу адным толькі соцыял-дэмакратам або пад адным толькі соцыял-дэмакратычным сцягам? Мне здаецца, што не; я прадаўжаю трымацца думкі, выказанай мною (праўда, пры зусім іншых, устарэўшых ужо ўмовах) у „Што рабіць?" — іменна, што абмяжоўваць састаў прафесіянальных саюзаў, а, значыцца, і састаў удзельнікаў прафесіянальнай, эканамічнай барацьбы, адным толькі членамі соцыял-дэмакратычнай партыі нямэтазгодна. Мне здаецца, што ў якасці прафесіянальнай арганізацыі Совет Рабочых Дэпутатаў павінен імкнуцца да таго, каб уключыць у свой састаў дэпутатаў ад усіх рабочых, служачых, прыслугі, батракоў і т. д., усіх, хто толькі хоча і можа змагацца разам за паляпшэнне жыцця ўсяго працоўнага народа, усіх, хто ўладае толькі элементарнай палітычнай чэснасцю, усіх апрача чарнасоценцаў. А мы, соцыял-дэмакраты, пастараемся ў сваю чаргу, па-першае, у поўным (па магчымасці) саставе ўсіх нашых партыйных арганізацый увайсці ва ўсе прафесіянальныя саюзы, а, па-другое, карыстацца сумеснай барацьбой з таварышамі-пролетарыямі без адрознення іх поглядаў для няўтомнай, няўхільнай прапаведзі адзіна паслядоўнага, адзінага сапраўды пролетарскага светасузірання — марксізма. Для такой прапаведзі, для такой работы прапаганды і агітацыі мы безумоўна захаваем, умацуем і разаўём нашу зусім самастойную, прынцыпова-вытрыманую класавую партыю свядомага пролетарыята, г. зн. Расійскую Соцыял-Дэмакратычную Рабочую Партыю. Кожны крок пролетарскай барацьбы неадрыўна злітны з нашай соцыял-дэмакратычнай, планамернай і арганізаванай, дзейнасцю будзе ўсё больш і больш збліжаць масы рабочага класа ў Расіі з соцыял-дэмакратыяй.

Але гэтая палавіна пытання, адносна эканамічнай барацьбы, параўнаўча простая і наўрад ці выклікае асаблівыя разнагалоссі. Іншая справа — другая палавіна пытання, аб палітычным кіраўніцтве, аб палітычнай барацьбе. Рызыкуючы яшчэ больш здзівіць чытачоў, я адразу аднак павінен сказаць, што і ў гэтых адносінах мне здаецца нямэтазгодным патрабаваць ад Совета Рабочых Дэпутатаў прыняцця соцыял-дэмакратычнай праграмы і ўступлення ў Р. С. Д. Р. партыю. Мне здаецца, што для кіраўніцтва палітычнай барацьбой роўным чынам безумоўна неабходны ў сучасны момант і Совет (пераўтвораны ў напрамку, аб якім зараз будзе ісці гутарка) і партыя.

Можа быць, я памыляюся, але мне (па маючыхся ў мяне няпоўных і „папяровых" толькі звестках) здаецца, што ў палітычных адносінах Совет Рабочых Дэпутатаў трэба разглядаць як зародак часовага рэвалюцыйнага ўрада. Мне здаецца, што Совет павінен як мага хутчэй абвясціць сябе часовым рэвалюцыйным урадам усёй Расіі або (што тое-ж самае толькі ў іншай форме) павінен стварыць часовы рэвалюцыйны ўрад.

Палітычная барацьба дасягнула цяпер якраз такой ступені развіцця, калі сілы рэвалюцыі і контр-рэвалюцыі прыблізна ўраўнаважыліся, калі царскі ўрад ужо бяссільны падавіць рэвалюцыю, а рэвалюцыя яшчэ недастаткова сільная, каб змесці ўшчэнт чарнасоценны ўрад. Разлажэнне царскага ўрада поўнае. Але, разлагаючыся зажива, ён атручвае Расію сваім трупным ядам. Разлажэнню царскіх, контр-рэвалюцыйных сіл безумоўна неабходна процістаўіць зараз-жа, неадкладна, без малейшага затрымання арганізацыю рэвалюцыйных сіл. Гэтая арганізацыя іменна ў апошні час ідзе ўперад з надзвычайнай быстрынёй. Аб гэтым сведчыць і ўтварэнне атрадаў рэвалюцыйнай арміі (дружын абароны і т. д.), і быстрае развіццё масавых соцыял-дэмакратычных арганізацый пролетарыята, і стварэнне сялянскіх камітэтаў рэвалюцыйным сялянствам, і першыя свабодныя сходкі нашых братоў-пролетарыяў, апранутых у мундзіры матросаў і салдат, прабіваючых сабе цяжкую і трудную, але верную і светлую дарогу да свабоды і да соцыялізма.

Нехапае цяпер якраз аб'яднання ўсіх сапраўды рэвалюцыйных, усіх дзеючых ужо рэвалюцыйна сіл. Нехапае агульнарасійскага палітычнага цэнтра, жывога, свежага, сільнага глыбокімі каранямі ў народзе, карыстаючагася безумоўным давер'ем мас, уладаючага кіпучай рэвалюцыйнай энергіяй, звязанага цесна з арганізаванымі рэвалюцыйнымі і соцыялістычнымі партыямі. Такі цэнтр можа быць створан толькі рэвалюцыйным пролетарыятам, які правёў бліскуча палітычную стачку, які арганізоўвае зараз усенароднае ўзброенае паўстанне, які заваяваў Расіі палавіну свабоды і заваюе поўную свабоду.

Паўстае пытанне, чаму-б Совету Рабочых Дэпутатаў не з'явіцца зародкам такога цэнтра? Таму, што ў Совеце засядаюць не толькі соцыял-дэмакраты? Гэта не мінус, а плюс. Мы ўвесь час гаварылі аб тым, што неабходна баявое аб'яднанне паміж соцыял-дэмакратамі і рэвалюцыйнымі буржуазнымі дэмакратамі. Мы аб гэтым гаварылі, а рабочыя гэта зрабілі. І добра, што зрабілі. Калі я чытаў у „Новой Жизни" пісьмо таварышоў-рабочых, належачых да партыі соц.-рэв. і пратэстуючых супроць уключэння Совета ў адну з партый, я не мог не думаць, што гэтыя таварышы-рабочыя ў вельмі многім практычна правы. Зразумела, мы разыходзімся з імі ў поглядах, зразумела, не можа быць і гутаркі аб зліцці с.-д. і с.-р., але-ж аб гэтым і няма гутаркі. Рабочыя, якія падзяляюць погляд с.-р. і змагаюцца ў радах пролетарыята, па нашаму глыбокаму перакананню, непаслядоўны, бо, робячы сапраўды пролетарскую справу, яны захоўваюць непролетарскія погляды. З гэтай непаслядоўнасцю мы абавязаны ідэйна змагацца самым рашучым чынам, але змагацца так, каб насушчная, злабадзённая, жывая, усімі прызнаная, усіх чэсных людзей аб'яднаўшая рэвалюцыйная справа ад гэтага не цярпела. Мы лічым па-ранейшаму погляды соцыялістаў-рэвалюцыянераў поглядамі не соцыялістычнымі, а рэвалюцыйна-дэмакратычнымі. Але для баявых мэт мы абавязаны ісці разам пры поўнай партыйнай самастойнасці, а Совет ёсць іменна баявая арганізацыя і павінен быць такавой. Выганяць адданых і чэсных рэвалюцыянераў-дэмакратаў у такі момант, калі мы робім іменна дэмакратычную рэвалюцыю, было-б недарэчнасцю і вар'яцтвам. З іх непаслядоўнасцю мы лёгка зладзім, бо за нашы погляды ўступаецца сама гісторыя, уступаецца на кожным кроку сапраўднасць. Калі іх не навучыла соцыял-дэмакратызму наша кніжка, — іх навучыць соцыял-дэмакратызму наша рэвалюцыя. Непаслядоўны, вядома, і тыя рабочыя, якія застаюцца хрысціянамі, якія вераць у бога, і тыя інтэлігенты, якія з'яўляюцца старонікамі (цьфу! цьфу!) містыкі,—але мы не будзем іх выганяць не толькі з Совета, але нават і з партыі, бо мы цвёрда перакананы, што сапраўдная барацьба, работа ў радах і шэрэнгах пераканае ў ісціне марксізма ўсе жыццяздольныя элементы, адкіне проч усё няжыццяздольнае. А ў сваёй сіле, у пераважаючай сіле марксістаў сярод Рас. С. Д. Р. П. мы ні на секунду не сумняваемся.

На мой погляд Совет Рабочых Дэпутатаў у якасці палітычна-кіруючага рэвалюцыйнага цэнтра з'яўляецца не вельмі шырокай, а, наадварот, вельмі вузкай арганізацыяй. Совет павінен абвясціць сябе часовым рэвалюцыйным урадам, або скласці такі, абавязкова прыцягваючы для гэтага новых дэпутатаў не ад рабочых толькі, а, па-першае, ад матросаў і салдат, якія ўсюды пацягнуліся ўжо да свабоды, па-другое, ад рэвалюцыйнага сялянства, па-трэцяе, ад рэвалюцыйнай буржуазнай інтэлігенцыі. Совет павінен выбраць моцнае ядро часовага рэвалюцыйнага ўрада і папоўніць яго прадстаўнікамі ўсіх рэвалюцыйных партый і ўсіх рэвалюцыйных (але, вядома, толькі рэвалюцыйных, а не ліберальных) дэмакратаў. Мы не баімся такой шыраты і разнашэрснасці састава, а жадаем яе, бо без аб'яднання пролетарыята і сялянства, без баявога збліжэння соцыял-дэмакратаў і рэвалюцыйных дэмакратаў немагчым поўны поспех вялікай рускай рэвалюцыі. Гэта будзе часовы саюз для ясна вызначаных бліжэйшых практычных задач, а на варце яшчэ больш важных, карэнных інтарэсаў соцыялістычнага пролетарыята, на варце яго канечных мэт будзе няўхільна стаяць самастойная і вытрыманая прынцыпова Расійская Соцыял-Дэмакратычная Рабочая Партыя.

Мне запярэчаць: ці можна будзе стварыць пры шырокім і разнашэрсным саставе дастаткова згуртаваны і адзіны для практычнага кіраўніцтва цэнтр? Я адкажу пытаннем: чаму вучыць кастрычніцкая рэвалюцыя? Ці-ж стачачны камітэт на справе не аказаўся агульнапрызнаным цэнтрам, сапраўдным урадам? і ці гэты камітэт не ўключыў-бы ахвотна ў свае рады прадстаўнікоў ад той часткі „саюзаў" і „саюза саюзаў", якія сапраўды рэвалюцыйны і сапраўды падтрымліваюць пролетарыят у яго бязлітаснай барацьбе за свабоду? Трэба толькі, каб было моцнае асноўнае чыста-пролетарскае ядро ў часовым рэвалюцыйным урадзе, каб на со[illegible], да прыкладу скажам, рабочых, матросаў, салдат, сялян, прыдаліся дзесяткі дэпутатаў інтэлігенцка-рэвалюцыйных саюзаў. І я думаю, што пролетарыі здолеюць хутка ўстанавіць на справе правільную прапорцыю.

Запярэчаць: ці можна высунуць праграму такога ўрада, дастаткова поўную, каб забяспечыць перамогу рэвалюцыі, і дастаткова шырокую, каб стварыць магчымасць баявога злучэння, чужага ўсякіх недагаворак, няяснасцей, змоўчанняў, крывадушнасці? Я адкажу: такая праграма ўжо цалкам высунута жыццём. Такая праграма ўжо прызнана ў прынцыпе ўсімі свядомымі элементамі ўсіх абсалютна класаў і слаёў насельніцтва, аж нават да праваслаўных свяшчэннікаў. У гэтай праграме на першым месцы павінна стаяць поўнае ажыццяўленне на справе палітычнай свабоды, якая так крывадушна абяцана царом. Адмена ўсіх законаў, сціскаючых свабоду слова, сумлення, сходаў, друку, саюзаў, стачак, знішчэнне ўсіх устаноў, абмяжоўваючых гэтую свабоду, павінны быць неадкладны, рэальны, забяспечаны і праведзены на справе. У гэтай праграме павінна быць скліканне сапраўды ўсенароднага ўстаноўчага сходу, які апіраўся-б на свабодны і ўзброены народ, які меў-бы ўсю ўладу і ўсю сілу, каб устанавіць новыя парадкі ў Расіі. У гэтай праграме павінна быць узбраенне народа. Неабходнасць такога ўзбраення ўсвядомлена ўсімі. Застаецца давесці да канца і аб'яднаць справу, якая пачалася ўжо і вядзецца ўсюды. У праграме часовага рэвалюцыйнага ўрада павінна быць далей неадкладнае прадстаўленне сапраўднай і поўнай свабоды прыгнечаным царскай тыраніяй народнасцям. Свабодная Расія нарадзілася. Пролетарыят стаіць на сваім пасту. Ён не дапусціць, каб геройская Польшча была яшчэ раз задаўлена. Ён рынецца сам у бой і не толькі ўжо мірнай стачкай, а са зброяй у руках падымецца за свабоду і Расіі і Польшчы. У гэтай праграме павінна быць замацаванне 8-гадзіннага рабочага дня, ужо „захватваемага" рабочымі, і іншых неадкладных мер абуздання капіталістычнай эксплуатацыі. У гэтай праграме, нарэшце, абавязкова павінен быць уключан пераход усёй зямлі да сялян, падтрыманне ўсіх рэвалюцыйных мер сялянства па адабранню ўсёй зямлі (без падтрымання, вядома, ілюзій „ураўняльнасці" дробнага землекарыстання) і ўстанаўленне ўсюды рэвалюцыйных сялянскіх камітэтаў, якія ўжо пачалі і цяпер складваюцца самі сабой.

Хто апрача чарнасоценцаў і чарнасоценнага ўрада не прызнае цяпер неадкладнасці і практычнай надзённасці гэтай праграмы? Нават буржуазныя лібералы на словах гатовы прызнаць яе! А нам трэба правесці яе сіламі рэвалюцыйнага народа на справе, нам трэба аб'яднаць для гэтага як мага хутчэй гэтыя сілы пры дапамозе абвяшчэння пролетарыятам часовага рэвалюцыйнага ўрада. Вядома, рэальнай апорай такога ўрада можа быць толькі ўзброенае паўстанне. Але-ж праектыруемы ўрад і будзе нічым іншым, як органам гэтага растучага і ўжо спеючага паўстання. Нельга было практычна прыступіць да ўтварэння рэвалюцыйнага ўрада, пакуль паўстанне не вырасла да размераў, ясных для ўсіх, адчувальных, можна сказаць, усімі. А цяпер іменна неабходна аб'яднаць палітычна гэтае паўстанне, арганізаваць яго, даць яму ясную праграму, ператварыць усе шматлікія ўжо і павялічваючыяся быстра ў ліку атрады рэвалюцыйнай арміі ў апору і зброю гэтага новага, сапраўды свабоднага і сапраўды народнага ўрада. Барацьба немінуча, паўстанне непазбежна, рашучая схватка ўжо вельмі блізка. Пара зрабіць прамы выклік, процістаўіць разлагаючамуся царызму арганізаваную ўладу пролетарыята, звярнуцца да ўсяго народа з маніфестам ад імені ўтворанага перадавымі рабочымі часовага рэвалюцыйнага ўрада.

Цяпер мы ўжо ясна бачым, што з нетраў рэвалюцыйнага народа знойдуцца людзі, здольныя выканаць гэтую вялікую справу, людзі беззаветнай адданасці рэвалюцыі, і галоўнае, людзі з кіпучай, бязмежнай энергіяй. Цяпер мы ўжо ясна бачым, што ёсць у наяўнасці элементы рэвалюцыйнай арміі, якая падтрымае гэтую справу, што ўсё чэснае, усё жывое, усё свядомае ва ўсіх класах насельніцтва адвернецца канчаткова ад царызма, калі новы ўрад аб'явіць рашучую вайну адміраючай прыгоннай, паліцэйскай Расіі.

Грамадзяне!—трэба было-б сказаць у гэтым аб'яўленні вайны, у гэтым маніфесце рэвалюцыйнага ўрада, — грамадзяне, выбірайце! Там — уся старая Расія, усе цёмныя сілы эксплуатацыі, гнёту, здзекі над чалавекам. Тут — саюз свабодных грамадзян, раўнапраўных ва ўсіх дзяржаўных справах. Там — саюз эксплуататараў, багачоў, паліцэйскіх. Тут — саюз усіх працоўных, усіх жывых сіл народа, усёй чэснай інтэлігенцыі. Там — чорныя сотні, тут — арганізаваныя рабочыя, якія змагаюцца за свабоду, за асвету, за соцыялізм.

Грамадзяне, выбірайце! Вось наша праграма, даўно выстаўленая ўсім народам. Вось нашы мэты, у імя якіх мы аб'яўляем вайну ўраду чарнасоценцаў. Мы не навязваем ніякіх намі выдуманых навін народу, мы толькі бярэм на сябе пачын ажыццяўлення на справе таго, без чаго нельга жыць далей у Расіі, па агульнаму і аднадушнаму прызнанню. Мы не замыкаемся ад рэвалюцыйнага народа, аддаючы на суд яго кожны наш крок, кожнае наша рашэнне, мы апіраемся цалкам і выключна на свабодны пачын, які ідзе ад самых працоўных мас. Мы яднаем усе і ўсякія рэвалюцыйныя партыі, мы клічам у свае рады дэпутатаў ад усякай групы насельніцтва, гатовай змагацца за свабоду, за нашу праграму, якая забяспечвае элементарныя правы і патрэбы народа. Мы працягваем у асаблівасці нашу руку таварышам-рабочым, апранутым у салдацкія мундзіры, і нашым братам-сялянам для сумеснай барацьбы да канца супроць іга памешчыкаў і чыноўнікаў, для барацьбы за зямлю і волю.

Грамадзяне! рыхтуйцеся да рашучай барацьбы. Мы не дазволім чарнасоценнаму ўраду здзекавацца над Расіяй. Мы не дадзім сябе абмануць пераменай некалькіх чыноўнікаў, адстаўкай некалькіх паліцэйскіх, пакуль уся маса чарнасоценнай паліцыі захоўвае ўладу для забойстваў, грабяжоў і бясчынстваў над народам. Няхай ліберальныя буржуа ўніжаюцца да хадайніцтваў перад гэтым чарнасоценным урадам. Чарнасоценцы смяюцца, калі ім пагражаюць усё тым-жа царскім судом усё тых-жа царскіх чыноўнікаў. Мы дадзім загад атрадам нашай арміі арыштоўваць спаіваючых і падкупаючых цёмны народ герояў чорнай сотні, мы аддадзім усіх гэтых катаў накшталт кранштацкага паліцмейстара на адкрыты, усенародны, рэвалюцыйны суд.

Грамадзяне! ад царскага ўрада адвярнуліся ўсе апрача чорных соцень. Аб'ядноўвайцеся-ж вакол рэвалюцыйнага ўрада, спыніце плацёж усіх падаткаў і налогаў, накіруйце ўсе намаганні на арганізацыю і ўзбраенне свабоднага народнага апалчэння. Сапраўдная свабода будзе забяспечана Расіі толькі ў той меры, у якой рэвалюцыйны народ акажацца пераможцам над сіламі чарнасоценнага ўрада. У грамадзянскай вайне няма і не можа быць нейтральных. Партыя белых — адна труслівая крывадушнасць. Хто старонніца ад барацьбы, той падтрымлівае гаспадаранне чарнасоценцаў. Хто не за рэвалюцыю, той супроць рэвалюцыі. Хто не рэвалюцыянер, той чарнасоценец.

Мы бярэм на сябе аб'яднанне і падрыхтоўку сіл народнага паўстання. Няхай да гадавіны вялікага дня 9-га студзеня ў Расіі не астанецца і следу ад устаноў царскай улады. Няхай вясеннее свята міжнароднага пролетарыята застане ўжо свабодную Расію з скліканым свабодна ўсенародным устаноўчым сходам!

———

Вось як рысуецца мне развіццё Совета Рабочых Дэпутатаў у Часовы Рэвалюцыйны Урад. Вось якія задачы паставіў-бы я ў першую галаву ўсім арганізацыям нашай партыі, усім свядомым рабочым, і самому Совету, і прадстаячаму ў Маскве рабочаму з'езду, і з'езду сялянскага саюза.

(„Правда" за 5 лістапада 1940 г.)

Верны сын соцыялістычнай радзімы

1917 год. Краіна ахоплена імперыялістычнай вайной. У полымя гэтай вайны быў кінут і юнак Раман Нікіціч Груздзёў. Рэвалюцыя застала яго на франтах імперыялістычнай вайны. Жывыя, дзейсныя словы бальшавіцкай праўды дайшлі і да сялянскага юнака. Ён зразумеў, што адбыўшаяся рэвалюцыя заклікана перабудаваць жыццё ў краіне, зрабіць яго шчаслівым і радасным для тых, хто вякамі жыў у няволі. І Раман Нікіціч прымыкае да паўстаўшых салдат, становіцца бальшавіцкім агітатарам за ператварэнне імперыялістычнай вайны ў грамадзянскую.

Тав. Груздзёў уступае ў рады Чырвонай Гвардыі і становіцца камандзірам атрада. Пасля—ён камандзір Чырвонай Арміі.

Маладая совецкая рэспубліка [illegible] акружана ворагамі, [illegible] 3 [illegible] тав. Груздзёў [illegible] Варашылава, Будзённага, у радах доблеснай Чырвонай Арміі перамагаў і знішчаў ворагаў на свяшчэннай совецкай зямлі.

У баях за радзіму тав. Груздзёў атрымаў калецтва. Гэта прымусіла яго дэмабілізавацца з Чырвонай Арміі. Раман Нікіціч застаецца працаваць на Украіне — умацоўваць органы совецкай улады, будаваць новае соцыялістычнае жыццё.

Свайго выпрабаванага сына партыя пасылае на розныя ўчасткі партыйнай работы. Пачынаючы з 1921 года і канчаючы 1937 годам, Раман Нікіціч працуе на розных партыйных работах. Спачатку інструктарам, а потым сакратаром Осфійскага і Патроўскага райкомаў партыі.

Таварыш Груздзёў заўсёды вёў барацьбу са здраднікамі партыі, з ворагамі народа — трацкістамі, бухарынцамі і [illegible] нечысцю.

Летам 193[illegible] да Цэнтральны Камітэт парт[illegible] пераводзіць тав. Г[illegible]ецкую [illegible] працуе [illegible] навага аддзела Віцебскага аблвыканкома, затым старшынёй аблплана Брэсцкага аблвыканкома.

З сына селяніна бедняка вёскі Пасат (Бешанковіцкі раён, БССР) камуністычная партыя выхавала кіруючага партыйнага работніка.

Раман Нікіціч адзін з тых, хто не шкадаваў свайго жыцця і сіл за перамогу рэвалюцыі. Ён адзін з тых, якія заваёўвалі шчасце і свабоду народу, шчасце прыгнечаным. У чалавека, які крывёю ўпісаў сваё імя ў гісторыю пролетарскай рэвалюцыі, хто аддаў за яе частку свайго здароўя, у чалавека, які на працягу ўсяго свайго жыцця змагаўся за справу народа, не будзе і не можа быць іншых інтарэсаў, іншых спраў, акрамя народных!

Вось чаму выбаршчыкі Коса[illegible]скай выбарчай акругі № 48 аказалі яму высокае давер'е і аднадушна высунулі тав. Груздзёва кандыдатам у дэпутаты ў Брэсцкі абласны Совет дэпутатаў працоўных.

М. Панкоў.

Ад'езд Чыяно ў Германію

БЕРЛІН, 18 лістапада. (ТАСС). Германскае інфармацыйнае бюро паведамляе, што ўчора вечарам італьянскі міністр замежных спраў Чыяно выехаў у Германію.

Да прабывання Чыяно і Серано Суньера ў Германіі

БЕРЛІН, 18 лістапада. (ТАСС). Як перадае Германскае інфармацыйнае бюро з Берхтэсгадэна, італьянскі міністр замежных спраў Чыяно і іспанскі міністр замежных спраў Серано Суньер наведалі сёння германскага міністра замежных спраў Рыбентропа ў яго маёнтку паблізу Зальцбурга. Пасля некаторага часу Серано Суньер наведаў Гітлера ў яго рэзідэнцыі паблізу Берхтэсгадэна. Гітлер меў гутарку з Серано Суньерам, у часе якой прысутнічаў таксама Рыбентроп.

Заключэнне Даладз'е, Гамелена і Блюма ў турму

БЕРЛІН, 18 лістапада. (ТАСС). Як перадае Германскае інфармацыйнае бюро, французскае міністэрства юстыцыі аддала загад аб пераводзе былага французскага прэм'ер-міністра Даладз'е, генерала Гамелена і Леона Блюма ў турму. Усе трое, знаходзіўшыяся да гэтага часу ў замку Шазерон, пераводзяцца ў турму, у якой ужо сядзіць былы французскі міністр авіяцыі Гі ла Шамбр.

Усім ім прад'яўлена абвінавачанне ў тым, што яны парушылі свае службовыя абавязкі, што яны забылі аб падрыхтоўцы нацыянальнай абароны і інш.

Патапленне англійскага парахода

БЕРЛІН, 18 лістапада. (ТАСС). Германскае інфармацыйнае бюро перадае, што 17 лістапада ў другой палавіне дня германскія самалёты бамбардыравалі ў Ла-Маншы злучэнні англійскіх суднаў. Аднаму германскаму бамбардыроўшчыку ўдалося з бреючага палёту скінуць бомбы і патапіць англійскі параход танажам у 500—1.000 рэгістравых брута тон.

Югаслаўскае камюніке

БЕЛГРАД, 18 лістапада. (ТАСС). Югаслаўскае тэлеграфнае агенцтва перадае наступнае камюніке: „17 лістапада каля 4 гадзін раніцы замежныя самалёты паявіліся над гарадамі Бітоль і Кічэва. Дзякуючы хутка прадпрынятым дзеянням югаслаўскай зенітнай артылерыі і знішчальных самалётаў, замежным самалётам удалося скінуць бомбы толькі ў ваколіцах Кічэва і паблізу суседніх вёсак. Ахвяр няма. Прычынены нязначныя матэрыяльныя страты.

ХРОНІКА

Соўнарком СССР назначыў таварыша Касячэнка Г. П. намеснікам старшыні Дзяржаўнай планавай камісіі пры Соўнаркоме СССР. (ТАСС).

Англа-германская вайна

Германскія паведамленні

БЕРЛІН, 18 лістапада. Вярхоўнае камандаванне германскай арміі перадае наступную зводку: „У ноч на 17 і днём 17 лістапада германская авіяцыя паспяхова бамбардыравала Лондан і аб'екты ваеннага значэння ў Паўднёвай і Цэнтральнай Англіі.

Каля ўсходняга ўзбярэжжа Англіі патоплен гандлёвы параход і міны заградзіцельнік. Другому гандлёваму судну прычынены цяжкія пашкоджанні.

Англійскія самалёты ў ноч на 18 лістапада скінулі бомбы ў некаторых пунктах Заходняй Германіі.

У паветраных баях над Ла-Маншам учора былі збіты тры англійскіх самалёты. Германская авіяцыя страціла 7 самалётаў".

Англійскія паведамленні

ЛОНДАН, 18 лістапада Міністэрства авіяцыі паведамляе, што, не гледзячы на неспрыяючыя атмасферныя ўмовы, англійская авіяцыя ў ноч на 17 лістапада ўноў рабіла налёты на ваенныя аб'екты Гамбурга. На горад было скінута на працягу некалькіх гадзін многа тон бомб. Асабліва паспяховай бамбардыроўцы падвергласл таварная станцыя, буйныя нафтаачышчальныя заводы, электрастанцыя ў Альтоне (прадмесце горада), суднабудаўнічыя і завод фірмы „Блом і Фос".

Авіяцыя берагавой абароны зрабіла рад налётаў на аэрадромы на акупіраванай непрыяцелем тэрыторыі. У рэзультаце ўзрываў бомб узніклі шматлікія пажары. Адным з аб'ектаў бамбардыроўкі быў Дзюнкерк і докі Антверпена.

У часе ўчарашніх паветраных баёў над Англіяй германская авіяцыя страціла 11 самалётаў, англійская — 4 знішчальнікі. Адзін лётчык з трох англійскіх самалётаў выратаваўся.

ЛОНДАН, 18 лістапада Агенцтва Рэйтэр перадае, што англійская авіяцыя падвергла ў ноч на 18 лістапада бамбардыроўцы рад аб'ектаў у Рурскай вобласці.

Сёння раніцой былі бамбардыраваны пазіцыі германскіх гармат ля мыса Гры Не. Разрывы бомб былі відаць з англійскага ўзбярэжжа. Па маючыхся вестках, за апошні тыдзень, які скончыўся 16 лістапада, у часе паветраных баёў збіта 64 германскіх і 13 італьянскіх самалётаў. (ТАСС).

Англійскі друк аб паветранай пагрозе для Англіі

ЛОНДАН, 18 лістапада. (ТАСС). Авіяцыйны аглядальнік газеты „Сандэй таймс" піша, што, не гледзячы на абнадзейваючыя дзеянні англійскіх паветраных сіл, над Англіяй навісла вялікая пагроза паветранай блакады, якую спрабуе ўстанавіць праціўнік.

Ёсць толькі два сродкі барацьбы з гэтай небяспекай: узмацненне ваеннага эскорта караванаў суднаў і бамбардыроўка баз непрыяцельскай авіяцыі. Першы цяжкі ў выніку недахопу канвойных караблёў, другі не ўпаўнеааўляючы ў выніку цяжкасці самой задачы — не дапускаць дзеянняў непрыяцельскай бамбардыровачнай авіяцыі.

Як відаць, немцы разлічваюць шляхам эфектыўнага выкарыстоўвання бамбардыроўшчыкаў дальняга радыуса дзеяння і новых лятаючых лодак звесці да нуля ўсю дапамогу, якую Англія можа атрымаць з Амерыкі. Зараз найбольш вострай праблемай з'яўляецца стварэнне магутнага знішчальніка дальняга радыуса дзеяння.

Ваенны аглядальнік Болдуін аб вайне на моры

НЬЮ-ЙОРК, 18 лістапада. (ТАСС). Ваенны аглядальнік „Нью-Йорк таймс" Болдуін піша, што нават перадача дадатковых амерыканскіх ваенных караблёў не забяспечыць англійскага панавання на моры. У канцы першай сусветнай вайны Англія пры наяўнасці свайго велізарнага ваеннага флота атрымала падтрымку ад амерыканскага, французскага, італьянскага і японскага флотаў, але толькі ў апошнія месяцы вайны забяспечыла сваё панаванне на моры. Калі прыняць пад увагу германскія заваяванні і параўнаць цяперашнюю марскую магутнасць Англіі з магутнасцю саюзнікаў у 1917 годзе, а таксама ўспомніць новую пагрозу з паветра, то стане ясным, што вайна на моры будзе вельмі працяглай з невядомымі рэзультатамі. Гэта вайна састаўляе самую вялікую небяспеку, перад якой калі-небудзь стаяла Англія.

Налёт германскай авіяцыі на Англію

БЕРЛІН, 18 лістапада. (ТАСС). Германскае інфармацыйнае бюро перадае падрабязнасці налёту германскіх бамбардыроўшчыкаў на Паўднёвую Англію. Германскія самалёты бамбардыравалі розныя важныя ў ваенных адносінах аб'екты. Бамбардыроўцы падвергся, у прыватнасці, ваенны лагер у Лідзе, на які было скінута многа бомб. Бамбардыроўка прычыніла вялікія разбурэнні. Адначасова нанесены вялікія пашкоджанні Гастынгсу. Зроблен налёт таксама на Ньюхавен. Фугасныя бомбы пашкодзілі збудаванні прыстані, вялікую колькасць будынкаў, а таксама палатно чыгункі.

ІТАЛА-ГРЭЧАСКАЯ ВАЙНА

АФІНЫ, 18 лістапада. (ТАСС). Камандаванне грэчаскай арміі перадало ўчора наступнае паведамленне: „На ўсім фронце, як у Эпіры, так і ў горным раёне на ўсход ад Корчы адбываліся баі.

Намі ўзяты новыя палонныя. Захвачаны таксама гарматы, маршчыры і рознага роду ваенныя матэрыялы. Не гледзячы на супраціўленне праціўніка і дзеянні яго авіяцыі, намі заняты вышыні, якія маюць вялікае ваеннае значэнне.

Авіяцыя праціўніка падвергла бамбардыроўцы і кулямётнаму абстрэлу гарады і вёскі ўнутры краіны. Ахвяр і разбурэнняў няма".

БЕЛГРАД, 18 лістапада. Газета „Време" перадае, што ў Грэцыі апублікаван указ ваеннага міністра аб мабілізацыі ўсіх марскіх радыётэлеграфістаў. Мабілізаваныя павінны з'явіцца на зборныя пункты на працягу 11 гадзін.

Устаноўлена, што ў часе бамбардыроўкі грэчаскіх гарадоў італьянскімі самалётамі многія жыхары пацярпелі ад асколкаў разбітых шыб.

(ТАСС).

Зводка італьянскага камандвання

РЫМ, 18 лістапада. (ТАСС). Італьянскае камандаванне паведамляе, што ўчора на грэчаскім фронце ў раёне Коніцы знішчана адно злучэнне непрыяцельскай кавалерыі. Італьянская авіяцыя бамбардыравала зоны Калібакі і Коніца, пашкодзіўшы масты, дарогі, абарончыя збудаванні і баракі. Бамбардыроўцы падвергліся таксама Корфу і марскія базы на востраве Крыт і ў Албаніі. Два італьянскіх самалёты не вярнуліся.

У Паўночнай Афрыцы бамбардыроўцы падвергліся чыгункі ля Фука—Эд-Даба і Мерса-Матрух.

Непрыяцельскія самалёты скінулі бомбы на горад Бенгазі, дзе забіта адна жанчына і ранена 6 чалавек. Пашкоджаны жылыя дамы. Налёт англійскай авіяцыі на Бардзію закончыўся беспаспяхова.

Баі ў раёне Корчы

АФІНЫ, 18 лістапада. (ТАСС). Газета „Этнос" паведамляе, што грэчаская армія прарвала ў 4 месцах італьянскі фронт. Заняты стратэгічныя пункты на поўнач і поўдзень ад Корчы. Корча і дарога Аргірокастрон — Корча знаходзіцца пад непасрэдным кантролем грэчаскіх войск. Горад Эрсеке абстрэльваецца безперапынным ружэйным агнём. У раёне гор Пінд грэкамі заняты паўразбураны горад Коніца і мястэчка Месогефіра. У раёне Калпакіў італьянская армія, баючыся акружэння з поўначы, адступае. На паўночным фронце італьянскія войскі вымушаны адступаць да другой умацаванай лініі ў раёне горада Эльбасан.

Па атрыманых вестках, грэчаскія войскі з трох старон акружылі Корчу. Італьянцы адступаюць у паўночна-заходнім кірунку па даліне ракі Девол.

Ваенныя дзеянні ў Кітаі

У Цэнтральным Кітаі. У правінцыі Хубэй японскія войскі прадпрынялі мясцовую атаку ў раёне Ічана. Кітайцы аказвалі японцам упартае супраціўленне і яны былі вымушаны адысці.

Ва ўсходняй часці правінцыі Хубэй 13 лістапада японскі транспарт, які ішоў па рацэ Янцзы, наскочыў на міну. Судно затанула.

Некалькі дзён таму назад кітайская артылерыя патапіла японскі ваенны карабль, які ішоў па рацэ Янцзы ў раёне на паўночны захад ад Ючжоу (правінцыя Хунань).

У Паўднёвым Кітаі. У паўднёва-заходняй часці правінцыі Гуансі прадаўжаюцца баі ля горнага праходу Чжэньнаньгуань (ля граніцы Французскага Інда-Кітая). У гэтым сектары кітайскія часці прадпрынялі наступленне супроць японцаў.

Вестак аб становішчы на франтах у Паўночным Кітаі няма.

18 лістапада (ТАСС).

Паведамленне штаба дэ Голя аб ваенных дзеяннях ва Французскай Экватарыяльнай Афрыцы

ЛОНДАН, 18 лістапада (ТАСС). Як перадае агенцтва Рэйтэр, штаб арміі генерала дэ Голя апублікаваў учора камюніке, у якім паведамляецца, што ўся тэрыторыя Габона (Французская Экватарыяльная Афрыка) знаходзіцца цяпер у распараджэнні генерала дэ Голя. Праз два дні пасля капітуляцыі Лібрэвіля, гаворыцца ў камюніке, войскам генерала дэ Голя здаўся другі порт Габона — порт Жанціль.

Вайна паміж Англіяй і Італіяй. Пагрузка бомб у самалёт на аэрадроме ў адной з італьянскіх калоній.

Вайна ў Афрыцы

ЛОНДАН, 18 лістапада. (ТАСС). Агенцтва Рэйтэр перадае з Адэна наступнае камюніке камандавання англійскіх паветраных сіл:

„17 лістапада нашы самалёты падвергалі бамбардыроўцы важную чыгуначную лінію Адыс-Абеба — Джыбуці, якой, відавочна, прычынены вялікія страты.

Адна з важнейшых станцый гэтай лініі Дзірэдауа падвергалася трохразовай бамбардыроўцы. Відны былі прамыя пападанні бомб у будынкі, чыгуначнае палатно і мост".

Агенцтва Рэйтэр перадае таксама камюніке англійскага адміралцейства, апублікаванае 17 лістапада. У камюніке гаворыцца: „Марскія англійскія сілы зрабілі бамбардыроўку з мора важнейшага парта італьянскага Самалі Могадзішо. Снарады папалі ў цэлі, знаходзячыяся на беразе, і ў судны, якія стаялі ў парту. Берагавыя батарэі адкрылі агонь, але ён быў неэфектыўны і не прычыніў нашым сілам ніякіх страт і ніякіх ахвяр.

Далей агенцтва Рэйтэр перадае афіцыяльнае камюніке, апублікаванае ў Каіры, у якім паведамляецца, што вечарам 16 лістапада самалёты праціўніка паявіліся над Александрыяй. У рэзультаце бамбардыроўкі ёсць ахвяры і некаторыя пашкоджанні.

У камюніке англійскіх сухазямных сіл, апублікаваным у Каіры, гаворыцца, што „на ўсіх франтах не адбылося нічога істотнага".

ПАВЕДАМЛЕННЕ

21 ЛІСТАПАДА Ў 8 ГАДЗІН ВЕЧАРА Ў ПАМЯШКАННІ ДОМА ПАРТАСВЕТЫ АДБУДЗЕЦЦА

гарадскі сход рэдактараў, членаў рэдкалегій насценных газет і рабселькораў па пытанню:

„Задачы нізавога друку ў час агітацыі за кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў".

ГАРКОМ КП(б)Б

РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ „ЗАРА".

Леў Талстой

(ПРАЦЯГ. ПАЧАТАК НА 3 СТАР.)

нага рамана „Вайна і мір". У грандыёзных карцінах тут паказана жыццё Расіі часу напалеонаўскага нашэсця. Перад чытачом праходзіць велізарная колькасць дзейнічаючых асоб, бясконцая вераніца вобразаў: цары, палкаводцы, афіцэры, салдаты, сяляне, партызаны, памешчыкі, масоны, гараджане... Па думцы Рамен Ралана, „гэтая партрэтная галерэя не мае сабе роўнай ва ўсёй еўрапейскай літаратуры".

Шматлікія героі рамана не толькі названы па імёнах: гэта жывыя людзі, са сваімі індывідуальнымі рысамі, кожны з іх назаўсёды запамінаецца чытачу. Талстой — найвялікшы майстар партрэта, псіхалагічнай характарыстыкі. Нямногія пісьменнікі могуць параўнацца з ім ва ўменні выляпіць жывы чалавечы вобраз, перадаць простымі, звычайнымі словамі самыя складаныя душэўныя перажыванні.

Пільная ўвага да асобных чалавечых характараў, дасканалае ўзнаўленне ўнутранага свету герояў спалучаюцца ў рамане з выдатна зробленымі масавымі сцэнамі; дастаткова ўспомніць выдатнае апісанне Барадзінскага боя, Шэнграбенскай бітвы, карціны партызанскай вайны.

Гістарычнае значэнне рамана заключаецца ў яго патрыятычным пафасе. Мастак паказаў магутны ўздым нацыянальнага самасазнання, паказаў веліч народа, паўстаўшага супроць чужаземных захватчыкаў і грудзьмі адстаяўшага незалежнасць радзімы. „Дубіна народнай вайны, — чытаем мы ў „Вайне і міры", — узнялася з усёй сваёй грознай і велічнай сілай і, не пытаючы нічыіх густаў і правіл, ...узнімалася, апускалася і гваздзіла французаў да таго часу, пакуль не загінула ўсё нашэсце".

Праслаўлены ваенны геній Напалеона аказаўся бяссільны перад тварам народа, натхнёнага справядлівай ідэяй абароны радзімы.

* *
*

У „Анне Карэнінай", наступным вялікім творы Талстога, напісаным у сярэдзіне 70-х гадоў, знайшла найбольш яркае выражэнне эпоха ўстанаўлення капіталізма ў Расіі. Надарма, іменна, на „Анну Карэніну" спасылаецца Ленін, характарызуючы гэтую пераходную эпоху словамі аднаго з герояў рамана, які гаворыць, што цяпер усё „перавярнулася і толькі ўкладваецца". Па думцы Леніна, „цяжка сабе ўявіць больш трапную характарыстыку перыяда 1861—1905 гадоў" (Ленін, т. XV, стар. 100).

Раман Талстога дае вельмі верную карціну абвастрэння сацыяльных супярэчнасцей у паслярэформеннай Расіі, рысуе вырадженне дваранства, распад сям'і, крушэнне памешчыцкай гаспадаркі — тыповая з'ява пераходнай эпохі.

Гераіня рамана — яркая асоба, адораная розумам, прыгажосцю, сілай пачуцця. Яна стаіць галавой вышэй акаляючага яе свецкага асяроддзя. Увасабленнем горшых якасцей гэтага асяроддзя з'яўляецца Карэнін — чорствы ханжа і ліцамер, „злая машына", як гаворыць пра яго Анна. У „свеце" знаходзяць, што ён „рэлігійны, маральны, чэсны", гэта значыць ва ўсіх адносінах „парадачны" чалавек. „Але яны не бачаць, што я бачыла, — з болю гаворыць Анна. — Яны не ведаюць, як ён восем год душыў маё жыццё, душыў усё, што было ва мне жывога... Не ведаюць, як на кожным кроку ён зневажаў мяне і заставаўся задаволеным сабой".

Унутраная чэснасць не дазваляе Анне мірыцца з такім жыццём. У Анны расце разуменне немагчымасці жыць па-старому, і яна разрывае з Карэніным. Яна знаходзіць у сабе сілы кінуць гэты выклік дваранскай грамадзе. Але грамада, прасякнутая ілжывымі панацэямі аб маралі і доўгу, не можа дараваць свабоднага ўчынку Анны. Так узнікае яе сутычка з ліцамерным „светам", якая прыводзіць да трагічнай развязкі.

Геніяльны раман Талстога рэзка выкрывае наскрозь прагніўшыя сямейныя і грамадскія адносіны, якія склаліся ў памешчыцкім асяроддзі. Але лёс Анны — толькі адзін варыянт трагедыі чалавека, які сумеў узняцца над гэтым асяроддзем. Другі варыянт прадстаўлен Талстым у вобразе Канстанціна Левіна, памешчыка, які сазнаў несправядлівасць свайёй роскашы „у параўнанні з беднасцю народа". Гэтае разуменне служыць для яго крыніцай цяжкіх раздумванняў і хістанняў. Перад Левіным паўстаюць пытанні аб „сэнсе жыцця", аб прызначэнні чалавека, аб лёсах дваранства, аб адносінах барына і мужыка. Трывожныя думы Левіна над гэтымі пытаннямі адлюстроўваюць шуканні самога Талстога. У гэты перыяд пісьменнік набліжаўся да таго новага разумення жыцця, якое канчаткова склалася ў яго хутка пасля работы над „Аннай Карэнінай". У сваёй „Споведзі" Талстой пісаў: „Са мной здарылася тое, што жыццё нашага круга — багатых, вучоных — не толькі абрыдла мне, але страціла ўсякі сэнс".

* *
*

Ідэйны крызіс Талстога наспяваў даўно, ледзь не з першых яго твораў. Але к пачатку 80-х гадоў пісьменнік беспаваротна прышоў да асуджэння вышэйшых класаў, да адмаўлення памешчыцкага валодання зямлёй. Талстой адчуў сябе ворагам самаўладства.

Талстоўская крытыка расійскай сапраўднасці з асаблівай сілай выражана ў рамане „Васкрасенне". Яркімі фарбамі намаляваны тут пакуты народа. Расказваючы аб лёсе жанчыны з народа, якая стала ахвярай уродлівага сацыяльнага ладу, вялікі мастак ускрывае язвы тагачаснай дзяржаўнасці. Ён выкрывае камедыю царскага суда з яго сваавольствам; высмейвае царкву і рэлігію з яе ханжаскімі абрадамі і паказным чалавекалюб'ем. Недарма раман „Васкрасенне" з'явіўся галоўным поводам для таго, каб „свяцейшы сінод" адлучыў Талстога ад царквы і абвясціў яго ерэтыкам і богаадступнікам.

У сваёй разбуральнай крытыцы Талстой, па ленінскаму вызначэнню, стаяў на пункце погляду патрыярхальнага селяніна; у творах Талстога гучэў гнеўны голас занявоненага народа. Але разам са страснасцю, шчырасцю і бясстрашшам пісьменнік перанёс у сваю крытыку і недахопы сялянскага руху. Гэтыя слабыя бакі поглядаў Талстога выразна сказаліся ў „Васкрасенні" і іншых творах позняга перыяду („Улада цемры", „Крэйцарава саната" і інш.). Але сіла Талстога-мастака была такой вялікай, што перад яркасцю рэалістычных апісанняў адступалі далёка на задні план яго маральна-філасофскія вывады і настаўленні.

Горкі сцвярджаў, што ўсе талстоўскія „мастацкія творы" напісаны са страшнай, амаль цудоўнай сілай, — усе яго раманы і аповесці — „у корані адмаўляюць яго рэлігійную філасофію". Прапаведзь хрысціянства і любві да людзей, укладзеная ў вусны Нехлюдава, бляднее побач з карцінамі пакут народа, побач з паказам аб[illegible]ючых сацыяльных кантрас[illegible]іосаннем царскай турмы і ка[illegible] Гэтыя карціны гавораць са[illegible]ябе [illegible]ручаць няявіс[illegible] напаракор таму, што гаворыць Нехлюдаў.

Творчая энергія Талстога была невычарпальна. Талент мастака не цямнеў і не саслабяваў з гадамі. У канцы жыцця, калі Талстой сканцэнтраваў сваю ўвагу на філасофскіх пытаннях і спрабаваў адвярнуцца ад мастацтва, ад „мастацкага", ён украдкай ад самаго сябе пісаў аповесць „Хаджы Мурат", у якой няма нічога ад „талстоўства". Захоплены вобразам Хаджы Мурата, Талстой стварыў адзін з сваіх лепшых твораў, поўны свежых і яркіх фарбаў, маладога ўспрыймання жыцця. У аповесці смела выкрываецца захватніцкая палітыка самаўладства, жорсткае закабаленне інародцаў", нікчэмнасць цара Мікалая I. Усе сімпатыі пісьменніка на старане мужнага правадыра каўказскіх горцаў. Хаджы Мурат ператварыўся пад пяром Талстога ў увасабленне чалавечай смеласці, кіпучай энергіі і той любві да жыцця, якой заўсёды быў поўны сам мастак.

Велізарная творчая спадчына Талстога здзіўляе сваім багаццем і разнастайнасцю. Талстой — гэта залатыя старонкі рускага мастацтва. Грандыёзныя карціны гістарычных падзей, жывапіс прыроды, майстэрства псіхалагічнага аналізу, лірыка чалавечай душы — усё гэта даў Талстой рускай літаратуры так шчодра, як ні адзін другі пісьменнік.

Творчасць Талстога — адна з вяршынь сусветнай культуры.

В. Жданаў.

Адказны рэдактар Г. Т. МІНЧУКОЎ.

Адрас рэдакцыі г. Брэст, вуліца імені Карла Маркса 29. Тэлефоны: адказнага рэдактара—1-17, нам. адказнага рэдактара — 7-56, а[illegible]—6-15, аддзелы: эканамічны, партыйны і прапаганды — 1-23 і начная рэдакцыя — 7-11.

УД — 576

Замацаваць вытворчы і палітычны ўздым

Комсамольцы і несаюзная моладзь рыхтуюцца да дня выбараў, як да вялікага ўсенароднага свята. Значна ўзрасла палітычная і вытворчая актыўнасць. Комсамольцы паравознага дэпо Брэсцкага чыгуначнага вузла з дня ў дзень выконваюць і перавыконваюць план, змагаюцца за добраякасныя паказчыкі. Комсамольцы — машыніст тав. Гарбуноў і памочнік машыніста тав. Галацкі давалі прагон паравоза без заходу ў дэпо да 11 тысяч кілометраў, даўшы вялікую эканомію паліва. Комсамольцы гэтай арганізацыі і галоўных вагонных майстэрняў рыхтуюць каштоўныя падарункі для ўноў адкрываючыхся рамесленых вучылішчаў: робяць малаткі, зубілы і другі неабходны інструмент.

У Гайнаўскім раёне комсамольцы хімзавода ўключыліся ў перадвыбарчае соцыялістычнае спаборніцтва і сістэматычна перавыконваюць вытворчыя планы. У радах лепшых энтузіястаў высокай прадукцыйнасці працы—комсамольцы т. т. Дарашкевіч, Ваппа, Ляшчынскі і іншыя. Да дня выбараў завод рыхтуе даць прадукцыі звыш плана на 600 тысяч рублёў.

Член участковай выбарчай камісіі Ружанскага раёна тав. Бушук арганізаваў брыгаду на будаўніцтва другой чаргі Днепра-Бугскага канала. Па ініцыятыве комсамольскай арганізацыі вёскі Якавічы пабудаван моладдзю клуб. У ім днямі адкрываецца вячэрняя школа па ліквідацыі непісьменнасці і малапісьменнасці. У школу запісалася 70 чалавек.

Дастойную сустрэчу дню выбараў арганізавала комсамольская арганізацыя калгаса „1 мая". У калгасе пабудаван добры двор, падрыхтавана цёплая і сытная зімоўка жывёле, пабудаван клуб, капітальна адрамантавана памяшканне школы. Калгас поўнасцю разлічыўся з дзяржавай па хлебу і грашовых плацяжах, закончыў усе гаспадарчыя работы. Лепшымі стаханаўцамі калгаса з'яўляюцца комсамольцы таварышы Карпіза, Яроцкі, Пракаповіч. Кожны з іх выпрацаваў па 250 працадзён.

Большасць комсамольцаў вобласці актыўна ўключыліся ў агітацыйную работу сярод насельніцтва. У пярвічнай арганізацыі Радваніцкага сельсовета ўсе 18 комсамольцаў работаюць у якасці агітатараў. Па ініцыятыве комсамольцаў у вёсцы Радванічы пабудаван клуб і адчынена хата-чытальня. У клубе праводзяцца гутаркі аб выбарах, чытка газет і журналаў.

Аб удзеле комсамольцаў у выбарчай кампаніі сведчыць і такі факт. Па няпоўных даных, у вобласці работае агітатарамі і даверанымі 1.788 комсамольцаў і 1.108 чалавек несаюзнай моладзі. Гэтыя таварышы ў сваёй пераважнай масе з'яўляюцца палітычна падрыхтаванымі і пісьменнымі. Многія з агітатараў не спынялі работы з часу выбараў у Вярхоўныя Советы СССР і БССР. Комсамольская арганізацыя Брэсцкага чыгуначнага вузла вылучыла агітатарам тав. Заяц. У мінулым тав. Заяц беспрацоўны. Совецкая ўлада яму прадаставіла работу, шырока адкрыла дарогу ў жыццё. Зараз ён работае слесарам на станцыі Брэст-Цэнтральны, з'яўляецца стаханаўцам, план выконвае на 150 і больш процантаў.

Заслужаным аўтарытэтам карыстаецца сярод працоўных вёскі агітатар—сакратар комсамольскай арганізацыі Такарскага сельсовета тав. Яшчук. Ён праводзіць індывідуальныя гутаркі сярод выбаршчыкаў сваёй вёскі. У кожнай хаце растлумачвае працоўным выбарчы закон і Канстытуцыю. У сваёй гутарцы ён прыводзіць яркія і пераканаўчыя факты з цяжкага жыцця працоўных у мінулым, пры ўладзе польскіх памешчыкаў і капіталістаў, і шчаслівага пры ўладзе Советаў. Расказвае аб будаўніцтве новых школ, амбулаторый, бальніц, дамоў соцкультуры, аб значэнні перадачы зямлі памешчыкаў працоўным сялянам. Яго гутарку ўважліва слухаюць.

Многія райкомы комсамола правільна зразумелі сваё месца ў пастаноўцы агітацыйна-масавай работы і арганізавалі праводзенне занятак у гуртках сярод насельніцтва на роднай мове. У Антопальскім раёне ў мястэчку Гарадзец занятКі праводзяцца на яўрэйскай мове. У Пружанскім раёне для польскага насельніцтва заняткі праводзяцца на польскай мове.

Актыўны ўдзел у выбарчай кампаніі прымаюць школьнікі вобласці. Цікавую ініцыятыву праявілі піонеры горада Брэста. 4-га лістапада 70 піонераў вышлі з выбарчай літаратурай на выбарчыя ўчасткі. За адзін дзень яны распаўсюдзілі сярод насельніцтва 750 экземпляраў выбарчай літаратуры.

Усё ж у радзе раёнаў вобласці комсамольскія арганізацыі ў агітацыйна-масавай рабоце сярод насельніцтва маюць і рад істотных недахопаў. Слаба выкарыстоўваюцца мясцовыя факты, у многіх выпадках адсутнічаюць пераканаўчыя і яркія факты. Ёсць прыклады несур'ёзных адносін з боку асобных комсамольцаў да выканання даручанай справы. Комсамолка-настаўніца тав. Абражэвіч (Дывінскі раён) сарвала два разы заняткі ў гуртку.

Аб нізкай якасці работы пасобных агітатараў гаворыць такі факт. Комсамолка-настаўніца з Гольскага сельсовета, Высокаўскага раёна, тав. Іваноўская ў час заняткаў не змагла даць выбаршчыкам адказу на такое простае пытанне, як „хто такі эксплаататар?".

Яшчэ слаба ўключыліся ў работу па выбарах пастаянна дзейнічаючыя пры РК і ГК ЛКСМБ культурна-масавыя камісіі. У Брэсцкім ГК, у Гайнаўскім і Бярозаўскім райкомах комсамола гэтыя камісіі абсалютна нічога не робяць па ўдзелу ў выбарчай кампаніі.

Г. Паўлаў.

Агіткалектыў Радваніцкага сельсовета

У лютым месяцы бягучага года пастановай Жабінкаўскага райкома партыі я быў зацверджан кіраўніком агіткалектыва Радваніцкага сельсовета. Гэта было ў час кампаніі па выбарах у Вярхоўныя Советы СССР і БССР.

Мне хутка ўдалося ў сельсовеце згуртаваць актыў, пераважна з былых батракоў і беднякоў, у колькасці 45 чалавек. Сіламі гэтага актыва былі тады створаны па сельсовету 40 гурткоў па вывучэнню Канстытуцыі і выбарчага закона, у якіх займалася каля 1800 чалавек. Кіравалі гурткамі актывісты пад маім непасрэдным кіраўніцтвам. У маладых агітатараў было мала вопыту, але вялікае жаданне працаваць. Раз у тыдзень я праводзіў семінар агітатараў, апошнія ў сваю чаргу па 2 разы ў тыдзень збіралі сялян, чыталі і растлумачвалі Палажэнне аб выбарах. На рабоце многія таварышы заметна выраслі.

На аснове шырокай палітычна-масавай работы выбары па сельсовету прайшлі вельмі добра, даўшы поўную перамогу блоку комуністаў і беспартыйных. Дзень 24 сакавіка ператварыўся ў вялікае свята. Людзі прыходзілі і выходзілі з выбарчага ўчастка радасна ўсхваляваныя, выказваючы сваю шчырую ўдзячнасць вызваліцельніцы—Чырвонай Арміі, слаўнай бальшэвіцкай партыі, вялікаму Сталіну.

Пасля выбараў работу з насельніцтвам, хоць і ў меншым аб'ёме, мы прадаўжалі. Паводле плана райкома, я на працягу лета праводзіў рэгулярна работу з агітатарамі і сельскім актывам. Вывучалі рашэнні XVIII з'езда КП(б)Б, пастановы партыі і ўрада аб загатоўках, рашэнні VI і VII Сесіі Вярхоўнага Совета СССР. Прачытаў ім лекцыю аб трох асноўных лозунгах партыі па сялянскаму пытанню, 5 дакладаў аб міжнародным становішчы.

Работа дала свае плады.

Радваніцкі сельсовет, дзякуючы адданай рабоце агітатараў і актыва, вышаў у перадавыя па выкананню абавязкаў перад дзяржавай.

Па сельсовету створана комсамольская арганізацыя, якая налічвае зараз 30 чалавек перадавой моладзі. Створаны 3 ячэйкі МОПР. Калектыў агітатараў вырас і налічвае зараз 85 чалавек. Пры дапамозе актыва пабудавана школа, прасторны клуб, ядраўна развіваецца мастацкая самадзейнасць.

Як толькі быў апублікаван Указ Прэзідыума Вярхоўнага Совета БССР аб пачатку выбарчай кампаніі, я правёў семінар агітатараў (прысутнічаў шырокі актыў да 250 чалавек). Іх сіламі праведзена 45 мітынгаў і сходаў, прысвечаных надыходзячым выбарам у мясцовыя Советы. На мітынгах і сходах прысутнічала 1600 чалавек, выступіла 170 сялян і сялянак.

Якой радасцю і гордасцю былі напоўнены выступленні сялян. Радасцю за вызваленне ад ненавіснага цяжкага ярма памешчыкаў і капіталістаў, за свае вялікія правы; гордасцю за сваю магутную краіну советаў, поўнапраўнымі грамадзянамі якой яны з'яўляюцца.

Зараз па сельсовету арганізаваны і працуюць 52 гурткі, у якіх 1900 выбаршчыкаў вывучаюць Палажэнне аб выбарах. Заняткі праводзяцца па два разы ў тыдзень. Штотыднёва для агітатараў праводзіцца кансультацыя. Лепшы наш агітатар, настаўніца-комсамолка Марыя Маслюкова, здолела заваяваць вялікі аўтарытэт у сялян, яна вылучана кандыдатам у депутаты раённага Совета.

Добра і вельмі старанна працуюць агітатары — сяляне тт. Мілянчук Пётр, Чэрэўка Анна і многія другія таварышы, якія з радасцю нясуць словы бальшэвіцкай праўды ў масы. На ўчастку выпускаецца насценная газета, якая асвятляе ход выбарчай кампаніі.

З велізарным уздымам праходзіць зараз вылучэнне кандыдатаў у депутаты сельскага Совета. Сяляне вылучаюць сваіх лепшых людзей, якія на справе даказалі сваю адданасць п а р т ы і Леніна — Сталіна.

Перад нашым агіткалектывам стаіць яшчэ вялікая задача — у застаўшыйся да выбараў час данесці сваю агітацыйную работу да кожнага выбаршчыка, разгарнуць шырокую агітацыю за кандыдатаў.

Няма ніякага сумнення, што агітатары і даверэныя асобы апраўдаюць вялікае давер'е, аказанае ім, і сваёй штодзённай энергічнай баявой работай у масах пад кіраўніцтвам партыйных арганізацый забяспечаць у дзень 15 снежня новую бліскучую перамогу непарушнаму сталінскаму блоку.

П. Чэрноў,
кіраўнік агіткалектыва
Радваніцкага сельсовета.

Жабінка.

Лекцыі на выбарчых участках

15 і 16 лістапада Брэсцкім райкомам КП(б)Б былі наладжаны лекцыі на Лышчыцкім і Матыкальскім выбарчых участках. Лекцыі на тэму „Другая імперыялістычная вайна і становішча працоўных капіталістычных краін" чытаў лектар абкома партыі тав. Недасекін. Лекцыі выклікалі вялікую зацікаўленасць у сялян.

Асабліва паспяхова прайшла лекцыя ў Матыкалах, дзе прысутнічала 250 чалавек.

Аб глыбокім інтарэсе працоўных да пытанняў міжнароднага становішча сведчыць і характар заданых пасля лекцыі пытанняў. Сяляне прасілі расказаць ім больш падрабязна пра палітыку Злучаных Штатаў Амерыкі, аб узаемаадносінах Англіі і Турцыі і т. п.

Райком партыі наметціў арганізаваць на выбарчых участках рад лекцый аб Сталінскай Канстытуцыі і свабоды совесці, аб блоку комуністаў і беспартыйных, аб міжнародным становішчы.

Д. Фейгельман.

Эканоміць электраэнергію

З кожным днём нясупынна расце наша соцыялістычная прамысловасць, а разам з гэтым расце добрабыт працоўных. Яскравым паказчыкам росту прамысловасці і добрабыту працоўных з'яўляецца спажыванне электраэнергіі. Раней самая максімальная нагрузка Брэсцкай электрастанцыі складала 1400 кіловат, але такая нагрузка была толькі на некалькі мінут.

Зусім іншае становішча мы маем зараз, калі вызвалены з-пад прыгнечання польскіх паноў і капіталістаў народ будуе сваё шчаслівае жыццё пад сонцам Сталінскай Канстытуцыі.

Максімальная нагрузка электрастанцыі ў студзені гэтага года складала 1400 кіловат, у сакавіку — 1650 і ўжо ў пачатку асенне-зімовага максімума 1940/41 г. даходзіла да 2260 і зараз штодзённа трымаецца на ўзроўні 2150—2200.

У 1938 г. выпрацавана было 3268,2 тысячы кіловат, у 1939 г. — 4125,0 тысяч кіловат, на 4/XI-40 года — 5159,4 тысячы кіловат — гэта значыць, выканан гадавы план выпрацоўкі электраэнергіі.

З кожным днём растуць патрэбы на электраэнергію з боку прамысловасці, транспарта, камунальнай гаспадаркі і сельскай гаспадаркі.

Электраэнергія з'яўляецца народным здабыткам і партыя і ўрад патрабуюць строжайшай эканоміі яе, а між тым многія прадпрыемствы і арганізацыі драпежніцкі растранжырваюць электраэнергію. Усякі перарасход электраэнергіі з'яўляецца антыдзяржаўным учынкам, так як узрастае сабекошт прадукцыі і дэзарганізуе работу іншых прадпрыемстваў.

Для таго, каб эканоміць электраэнергію патрэбна ў першую чаргу прывесці сваю энергагаспадарку ў парадак, гэта значыць магутнасць тока прыёмнікаў падбіраць у залежнасці ад вытворчай патрэбнасці, не дапускаць лішняга спажывання электраэнергіі, трымаць правадніку ў належным стане.

Многія кіраўнікі прадпрыемстваў забываюць, што энергагаспадарка з'яўляецца нэрвам вытворчасці і не праяўляюць клопатаў, каб упарадкаваць яе.

Каб прывесці ў належны стан энергагаспадарку і забяспечыць беспераб[о]йную падачу энергіі трэба пабудаваць уласныя трансфарматарныя кіёскі. Да апошняга часу многія кіраўнікі прадпрыемстваў у гэтым напрамку нічога не зрабілі, як друкарня імені Варашылава, водаканал, фабрыка „Ателье мод", хлебакамбінат, мясакамбінат, лесазаводы, гортэатр, Дом фізкультуры, прыстань, млыны і іншыя.

Усё гэта гаворыць за тое, што ў многіх кіраўнікоў прадпрыемстваў і арганізацый няма барацьбы за эканомію электраэнергіі і за бесперабойнае забеспячэнне электраэнергіяй сваёй вытворчасці.

Н. І. Кутаз,
дырэктар Брэсцкай электрастанцыі.

Заняткі санітарнага звяна швейнай фабрыкі „Кастрычнік" (Мінск) па вывучэнню супроцьгаза. Кіруе — актывістка абароннай работы вучотчыца А. С. Давідоўская.

Кандыдаты Косаўскага раённага совета

Акруговыя выбарчыя камісіі зарэгістрыравалі кандыдатамі ў депутаты райсовета лепшых сыноў і дачок нашай радзімы, паказаўшых сябе на практычнай рабоце.

Усяго зарэгістрыравана 26 чалавек. Сярод зарэгістрыраваных Васіль Іванавіч Каляда, які яшчэ ў цяжкія годы польскай рэакцыі быў адным з барацьбітоў за свабоду. Тав. Каляда некалькі раз арыштоўваўся. Яго вызваліла з турмы Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія.

Зараз тав. Каляда працуе старшынёй Семковіцкага сельсовета—перадавога ў раёне.

Кандыдатамі ў депутаты раённага совета зарэгістрыраваны калгасніца Варвара Аляксандраўна Грэцяк з калгаса імені Варашылава, калгаснік-стаханавец сельскагаспадарчай арцелі імені Леніна Антон Карпавіч Чымбар і другія.

Палкоў.

Леў Талстой

(Да 30-годдзя з дня яго смерці)

„Не ведаючы Талстога — нельга лічыць сябе ведаючым сваю краіну, нельга лічыць сябе культурным чалавекам".

ГОРКІ

У сваіх успамінах аб Леніне Аляксей Максімавіч Горкі апавядаў: „Аднойчы прышоў да яго і бачу: на стале ляжыць том „Вайна і мір".

—Так, Талстой! Захацелася прачытаць сцэну паляванія...

Усміхаючыся, прыжмурыўшы вочы, ён з задаволенасцю выцягнуўся ў крэсле і, панізіўшы голас, быстра прадаўжаў:

— Якая глыба, а? [illegible] ча[illegible]! Вось [illegible] ма[illegible]ецe, што [illegible]на? [illegible]рафа [illegible] му[illegible]ара[illegible]о.

[illegible]дзя[illegible] пры[illegible] воч[illegible]: [illegible] Еўро[illegible] маста[illegible] ім? [illegible] адказаў: — [illegible]аго.

[illegible] рукі, засмяўся, [illegible]. Я нарадна падмячаў у ім рысу гордасці рускім мастацтвам".

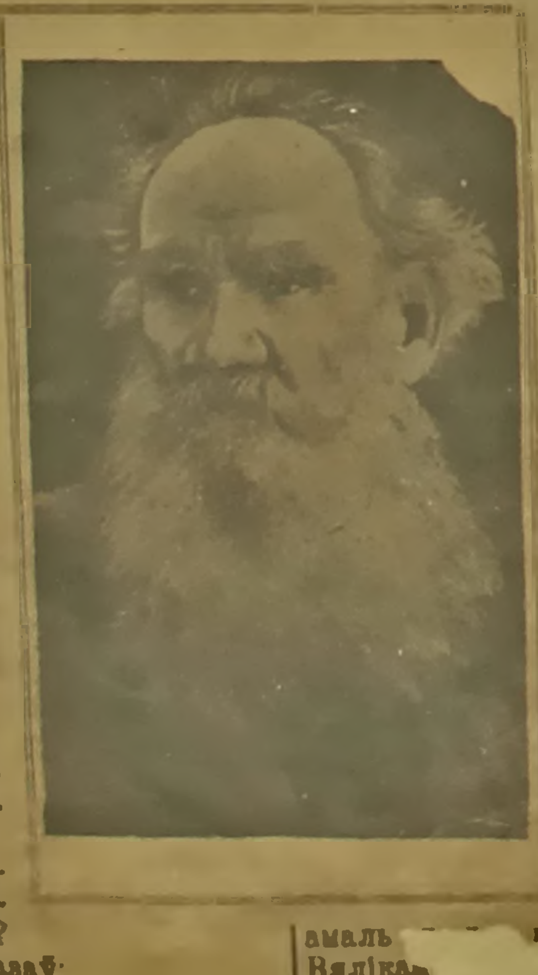

Леў Талстой быў для Леніна не толькі любімым пісьменнікам, не толькі вялікім мастаком слова: ён быў для Леніна жывым увасабленнем духоўных сіл рускага народа, сведчаннем яго неабдымнай творчай магутнасці.

Ленін прысвяціў Талстому сем спецыяльных артыкулаў. У гэтых артыкулах з усёй сілай ускрыта сусветнае значэнне вялікага рускага пісьменніка, растлумачаны супярэчнасці і заканамернасці я г о творчасці.

Талстой выступіў як пісьменнік у 50-х гадах мінулага стагоддзя. Літарат[illegible]ная дзейнасць [illegible]г о [illegible]прадаўж[illegible]ся амаль [illegible] Вялікая [illegible] напісаных [illegible] пермад і у[illegible] фонд класі[illegible] жыць для нас невычарпальнай крыніцай пазнання мінулага. У творах Талстога знайшлі адлюстраванне ўсе бакі жыцця старой Расіі: норавы патрыярхальнай вёскі, крушэнне прыгонніцкага ўклада, палітычныя падзеі, быт вышэйшых класаў грамадства. Ён „ведаў вельмі добра,—пісаў Ленін, —вясковую Расію, быт памешчыка і селяніна. Ён даў у сваіх мастацкіх творах такія малюнкі гэтага быту, якія належаць да лепшых твораў сусветнай літаратуры" (Ленін, т. XIV, стар. 405).

* * *

Шлях Талстога адзначан страснымі пошукамі праўды жыцця. Ужо Ніколенька Ірценьеў — маленькі герой „Дзяцінства" і „Отрацтва" — пачынае разумець соцыяльную несправядлівасць, аналізіраваць акаляючы свет. У далейшых творах Талстога матыў незадаволенасці жыццём гучыць усё больш выразна.

Разам са сваімі героямі, разам з Оленіным з „Казакаў", П'ерам з „Вайны і мір", Нехлюдавым з „Раніцы памешчыка" і „Васкрэсення", Левіным з „Анны Карэнінай" Талстой прадаўжае сваё напружанае шуканне. Вельмі добра аб гэтым гаворыць Горкі:

„80 год хадзіў па Расіі князь Нехлюдаў, заглядваючы ўсюды: у вёску і сельскую школу, у Вяземскую лаўру і за граніцу, у турмы, этапы, кабінеты міністраў, у канцылярыі губернатараў, у хаты, на пастаялыя двары і гасціныя арыстакратычных дам".

Але „праўда" нідзе не знаходзілася. Яе не было ні ў „апрашчэнні", ні ў рэлігіі, ні ў занятках гаспадаркай. Заглядваючы разам з Нехлюдавым ва ўсе куткі Расіі, пісьменнік зразумеў, што праўды і не можа быць у свеце, дзе пануе свавольства і прыгнечанне. Зразумеўшы гэта, Талстой прышоў да думкі аб унутраным банкроцтве памешчыцкага ладу і абрушыўся з страснай крытыкай на ўсе яго парадкі ў эканамічнай і соцыяльнай галіне.

У гэтай развураючай крытыцы, адлюстраваўшай рост народнага незадавальнення, Ленін бачыў значэнне Талстога, як „люстра рускай рэвалюцыі". У артыкуле, напісаным праз некалькі дзён пасля смерці пісьменніка, Ленін даў найглыбейшую характарыстыку сувязі творчасці Талстога з грамадскім рухам яго часу. Талстой, па словах Леніна, „не толькі даў мастацкія творы, якія заўсёды будуць цаніцца і чытаемы масамі, калі яны створаць сабе чалавечыя ўмовы жыцця, скінуўшы ярмо памешчыкаў і капіталістаў, — ён здолеў з выдатнай сілай перадаць настрой шырокіх мас, прыгнечаных сучасным парадкам, абмаляваць іх становішча, выразіць іх стыхійнае пачуццё пратэсту і абурэння. Належачы, галоўным чынам, да эпохі 1861 — 1904 гадоў, Талстой вельмі рэльефна ўвасобіў у сваіх творах — і як мастак, і як мысліцель і прапаведнік — рысы гістарычнай своеасаблівасці ўсёй першай рускай рэвалюцыі, яе сілу і яе слабасць. (Ленін, т. XIV, стар. 400).

Сіла Талстога заключалася ў яго нянавісці да „гаспадароў сучаснага жыцця", у яго вялікім майстэрстве мастака-рэаліста, стварыўшага гістарычна праўдзівыя карціны рускага жыцця. Слабасць Талстога была ў пропаведзі „непраціўлення злу".

Ленін паказаў, што супярэчнасці ў поглядах Талстога з'яўляюцца адлюстраваннем „тых у вышэйшай ступені складаных, супярэчлівых умоў, соцыяльных уплываў, гістарычных традыцый, якія вызначылі псіхалогію розных класаў і розных слаёў рускага грамадства ў пасля рэформенную, але дарэволюцыйную эпоху" (там-жа, стар. 402). Гэтая эпоха насіла пераходны характар. Патрыярхальна-прыгонніцкі ўклад трашчэў па швах, уступаючы месца новым, капіталістычным адносінам.

Ленін пісаў, што вякі прыгоннага рабства і прыгнечання накапілі ў сялянстве „горы нянавісці, злабы і адчаянай рашымасці". Сялянства ірвалася да „новых форм агульнажыцця". Творчасць Талстога з'явілася люстрам гэтага стыхійнага прастору, які склаўся ў мільёнаў рускага сялянства к часу наступлення буржуазнай рэволюцыі ў Расіі".(Ленін, т. XII, стар. 333). Талстой разам з гэтымі мільёнамі ненавідзеў памешчыкаў і чыноўнікаў, якія сядзелі на шыі народа. Ён смела выступаў супроць рэакцыйных мерапрыемстваў урада, выкрываў фальш і ліцамер'е, якімі было насычана ўсё жыццё пануючых класаў царскай Расіі. Публіцыстычныя артыкулы і памфлеты Талстога, выкрываючыя царкву і папоўшчыну, камедыю царскага суда і ўпраўлення, з'яўляліся ў нелегальных і загранічных выданнях. Цэнзура забараняла і праследвала такія антыўрадавыя брашуры Талстога, як „Мікалай Палкін", „Зварот да рускіх людзей", „Не магу маўчаць" і інш.

Але ў сваёй крытыцы буржуазна-памешчыцкага рэжыма Талстому была ўласціва і няўстойлівасць сялянскага пратэсту, які яшчэ не ўзняўся да свядомай, паслядоўнай, непрымірымай барацьбы з гэтым рэжымам. Талстой не ведаў, дзе сапраўдныя шляхі да перабудовы свету, не ведаў, дзе шукаць адказ на мучыўшыя яго пытанні. Адлюстроўваючы слабасць сялянскага руху, яшчэ не кіруемага рабочым класам, Талстой прапаведваў адмаўленне ад гвалтоўных сродкаў барацьбы, ад супраціўлення злу, заклікаў да маральнага самаўдасканалення. У гэтым была чуждая нам і шкодная рыса талстоўскага вучэння, даўно адкінутая і асуджаная гісторыяй.

* * *

Тэма народа — адна з самых важных у творчасці Талстога. Упершыню гэта тэма была пастаўлена ва ўвесь рост у „Севастопальскіх апавяданнях", напісаных пад уражаннем Крымскай вайны (1854—1856 годы), удзельнікам якой быў сам Талстой, тады малады афіцэр і пачынаючы пісьменнік. Вайна паказана ў гэтых выдатных апавяданнях са сваёй будзённай стараны, без парадаў і музыкі, без сцягоў і гарцуючых генералаў. Мужныя абаронцы Севастопаля, салдаты і матросы, з'яўляюцца перад намі сапраўднымі патрыётамі, беззаветна адданымі радзіме. Непаддзельны гераізм салдатаў і матросаў пісьменнік супроцьстаўляе паказной храбрасці і хвастунству афіцэраў з арыстакратыі.

Тэма народнай вайны была пакладзена Талстым у аснову яго найвялікшага твору — гістарыч-

(Працяг на 4 старонцы)